

***Inuiaqatigiilerinermi ilikkagassatut
pilersaarutit***

*****

A: Siunertaq paasissutissallu

Inuiaqatigiilerinermi atuartsinerup siunertaa

(Tak. Atuarfimmi atuartsissutini atuartsissutinilu qanitariissuni alloriarfiit siunertaat aamma atuartsissutit siunertaat kiisalu ilikkagassatut anguniagassat pillugit Namminersornerullutik Oqartussat nalunaarutaanni § 18).

Atuartsinerup siunertaraa atuartut oqaluttuarisaanikkut, kulturgeografiilerinikkut allatigullu inuiaqatigiilerinikkut tunngaviusumik nassuiaasioriaatsinik aamma paasisitsiniutit ilusiinik atui-neq piginnaasaqarfigilissagaat. Atuartut pigiliutissavaat sumiiffinni ataasiakkaani, nunani ataasiakkaani nunarsuarlu tamakkerlugu qanga ullumikkullu inuuniarnikkut atugassarititaasut, eqqarsartaatsit inuiaqatigiinnillu ilusilersueriaatsit pillugit ilisimasassat. Atuartut paasinninnertik ineriartortissavaat inuit inuuniarnermikkut atugarisaasa aamma pinngortitap inuillu pilersitaasa pis-sutaasa akornanni ataqatigiissutsit aamma inuuniarnermut inuiaqatigiinnilu inuunermut allann-guutit qanoq sunniuteqarneri pillugit.

Imm. 2. Atuartsinerup kingunerisa ilagissavaat atuartut kulturiminnut inuiaqatigiinnullu at-tuumassuteqarnertik paasissagaat. Atuartsinerup aamma kingunerisa ilagissavaat atuartut na-jukkani ataasiakkaani, nunagisaq tamakkerlugu taamatuttaaq nunarsuarmi tamarmi naleqqersui-sinnaassusertik ineriartortissagaat namminersuutigalugu misissueqqissaarsinnaalissallutik, nali-lersuisinnaalissallutik aamma politikkikkut, aningaasaqarnikkut tunngaviusumillu eqqarsartaat-sinik oqaatiginnittarnerit pissutsillu aqqittariaqartut isummersorfigisinnaalissallugit. Atuartut ilisimasaqarfigiartussavaat atuartsissutit imamigut periarfissarititai aamma atuartsinerup atuartut piginnaasaqalersissavai namminneq ilikkariartornerminnut akisussaaqataasinnaanermut.

Imm. 3. Atuartsinerup kingunerisa ilagissavaat atuartut naalakkersuinermit inuiaqatigiinnullu tunngasut apeqqutit eqqarsaatersuutillu pillugit soqutiginnilernissaat aamma paasissagaat nam-mineq allallu isummersornerinut iliuusiinullu naleqassutsimullu isiginnittaatsit tunuliaqutaat oqa-luttuarisaanermut aallaaveqartut.

Imm. 4. Atuartsinerup atuartut ilisimasaqalersissavai kulturit inuiaqatigiinnilu pissutsit allat pillugit. Atuartut paasisimasaqarfigilissavaat ullutsinni inuiaqatigiinni pissutsit ajornartorsiutillu tunuliaqutaasa ilaat taakkulu qanoq iluarsiniarneqartarnersut. Atuartut paasisimasaqarfigilissa-vaat inuiaqatigiinni oqartussaaqataaffiusuni aalajangiussanut kisimiilluni suleqateqarlunilu sun-neeqataasinnaaneq.

Siunertamut oqaaseqaatit

Imm. 1.-imi eqqartorneqarput atuartitsissummi nalunngisassat piginnaasassallu atuartut ataasiakkaat atuarnermi tarmiusumi pissarsiariniagassaat – atuartitsissutip ilinniagassartaanut tunngassuteqartut.

Imm. 2-mi eqqartorneqarput, inuttut nammineerlunilu nalunngilikkanik piginnaaffigilikkaniillu sakkoqarluni, inuttut inerikkiartornermi kinaassuseqarnerup innarligassaannngissutsillu nukittorsarneqarneranut atuisinnaalernerq, tassa inummi namminerme eqqarsartarnerup inerikkiartornera.

Imm. 3-mi eqqartorneqarput, atuartup nalunngilikkanik piginnaaffigilikkaminillu inunnik allanik suleqateqarnikkut inoqatiminik ataqqinnissinnaalernissaminut paasinnissinnaalernissaa, tassa inuit akunnerminni susassareqatigiinnerat.

Imm. 4-mi eqqartorneqarput, atuartup nalunngilikkanik piginnaaffigilikkaminillu, sumiiffimmi nunarsuarlu tamakkerlugu oqartussaaqataanermut kulturillu akornanni akaareqatigiinnermut, atuisinnaalernissaminut piginnaassusissai - ataatsimut isiginninnikkut inuiaqatigiinnik kulturillu pillugit sammisaqarnerq.

Inuiaqatigiit kalaallit aallaavigalugit, maani nunarsuarmilu tamarmi pissutsit aamma isiginiarlugit, atuartut inuiaqatigiinni taakkunani siunissaat angajulliit alloriarfianni sammineqassaaq. Paasissutissat nalilersornissaannut, taakkua nammineerluni isummorsorfiginissaannut namminerlu isummat tunngavilersornissaannut kiisalu allat isumaannik ataqqinninnissamut atuartut sungiusarneqasapput.

Atuartitsissutip inissinneqarnera

Ukiuni atuarfusuni qulini tamani inuiaqatigiilerineq pinngitsoorani atuartitsissutissatut inissisimavoq. Atuartitsissutissaq, atuartitsissutissanit nalinginnaasunit nunalerinermi (kulturimik nunalerineq), oqaluttuarisaanermi aammalu ullutsinni pisartunit / inuiaqatigiilerinermi sammisasani nalunngisassanik piginnaasassanillu imaqarpoq.

Atuartitsissutissami tamakkiisumik inuit, piffissami sumiiffinnilu, qanoq ilioriaasii ataatsimooqatigiittarnerilu sammineqarput atuartitsissutissallu taamaattuunermigut atuartitsissutissani atuartitsissutissanilu qanitariissuni kulturi inuiaqatigiillu pillugit imarititaasut katersuuffigai.

Atuartitsissutissap immikkukajaaq ittumik atuartitsissutissat, upperisarsiorneq isumalioqqissaarnerlu aammalu atuartitsissutissaq inuttut inerikkiartorneq oqaatsinillu atuartitsissutissat kulturimut tunngasortai, attuumassuteqarfigai. Ilanngullugu teknologimi pinngortitamillu nunalerinermi sammisassaasunut atassuteqarluinnarpoq.

Taamaattumik pissusissamisoortuussaaq atuartitsineq tamakkununga attuumassuteqartillugu atuartitsissutissat akimorlugit ingerlatsisarneq atuartitsinermi atorneqartassappat, taamaaliornermi ataatsimut paasinninneq atuartitsissutissallu ataasiakkaat imminnullu qanitariissut tunaartarsaannik isiginninnermik qimatsinnginnissaaq angujumallugu pigiinnarumallugulu.

Ilikkagaqarniarmi isiginnittaatsit suleriaatsillu

Inuiaqatigiilerinermi atuartitsissutissat siunertaasa pingaaruteqartut ilagaat, atuartut pitsaasumik imminnut isigisinnaalernissaminnut ineriartortitsisinnaanissaat sanarfisinnaalernissaallu nam-minnerlu kulturiminnut inuiaqatiminnullu tatiginartumik atassuserneqarnissaat, taamaattuuner-mikkut inunnik allanik, kulturinit inuiaqatigiinnillu allaneersunik, naapitsisarsinnaanissaat siu-nissaminnillu ammasuullutik imminnullu upperalutik ornigaqarsinnaalernissaat.

Inuiaqatigiilerineq nalunngisassanik pissarsiniarnerinnaanngilaq aammali atuartitsissutissaa-voq, piginnaasassanik pingaaruteqartunik soorlu paasissutissanik katersinermik passussinermillu, tunngavilersukkamik nalilersuinernik, nammineerluni isummersornernik taamaaliornermilu inuiaqatigiit akornanni kingunilimmik isummersoqataanermik aalajangiiniaqataanernilu peqataa-nermik, siunertaqarlunilu imaqarluinnartoq.

Pereersunik nalunngisaqarneq aqputigalugu, inuit inooreersimasut maannakkullu inuusut ata-qatigiissineqalersarput, taamatullu nalunngisaqarneq, maannakkut inuunerup paasineqarnissaa-nut siunissamilu inuiaqatigiit qanoq ittuunissaannik qanorlu ineriartortinneqarnissaannik kissaa-teqarluni isumaliuteqarnermi, sakkussaalluarpoq. Tamatumunnga ilaatillugu kulturit inuiaqati-giillu allat maannakkut piusut nalunngisaqarfiginissaat, inuit assigiissutaannut, assigiinngissu-taannut inuillu ataatsimut inooqatigiittarnerannut assigiinngitsunut paasinnikkiartornermi kiisalu immi-nut ilisimaarinermut siunissamullu eqqarsarnernut tunulequtaasinnaasutut, ingerlavissaal-luarlunilu sakkussaavoq.

Inuiaqatigiilerinermi suleriaatsit, inuiaqatigiinnut kulturimullu tunngasutigut qanoq iliuuseqar-sinnaalernermik piginnaassuseqalernissamut, atuartunilu namminersorsinnaalerniarluni piginnaa-saqaleriartornissamut, aqputissatut inissisimapput. Ingerlaavartumik atuartut paasissutissanik katersinermikkut, aqqqissuinerimikkut isummersuinerimikkullu piginnaassutsitik, isummaminnik aaqqiisinnaanissaminnut tamannalu tunngavigalugu takussaasumik qanoq iliuuseqarsinnaaler-nermikkut kinguneqartitsisinnaalernissaminnut sungiusaatigissavaat.

Ilikkagassatut pilersaarutit atorineqarnissaannut ilitsersuut

Ilikkagassatut pilersaarusiaq ammukaartunngorlugit sisamanut immikkoortiterlugu, ataani taku-neqarsinnaasutut, inississorneqarsimavoq

<i>Ilikkagassatut anguniagas-sat</i>	<i>Atuartitsinissamut siunnersuutit</i>
Imm. 1-imiit 5-imut	
Immikkoortumi uani atuar-titsissutissami pin- ngitsoorani ilikkagassatut anguniagassat immikkoor- tunut tallimannorlugit tullerriaarneqassapput: • Inuiaqatigiilerineq • Qanga maannalu kulturi inuiaqatigiillu • Naalakkersuinikkut, inat- siseqarnikkut eqqartuussi- veqarnikkullu aqqqissuus- saaneq • Aningaasaqarneq, inuus- sutissarsiorneq teknologii- lu • Silarsuaq avatangiiserput	Immikkoortumi uani atuar- titsinermi suliaasaasinnaa- sunut, - ingerlatsinernut, - periaatsinullu siunnersuutit nalunaarsorneqassapput, taakkualu ilikkagassatut anguniagassanut ataasiak- kaanut ilikkagassatullu anguniagassanut immik- koortukkaartunut tunngatin- neqassapput. Siunnersuutit ilikkagassatut anguniagassat anguniarlugit qanoq inger- latsisoqarsinnaa-neranik assersuutaapput siunnersuu- taannaallutillu.

<i>Naliliinissamut siunnersuutit</i>	<i>Atortussatut siunnersuutit</i>
Imm. 1-imiit 5-imut	
Immikkoortumi uani nali- liinissamut siunnersuutit, ammukaartumi siullermi, ilikkagassatut anguniagas- sat eqqartorneqartut tun- gavigalugit suliarisassat, allattorneqassapput. Siunnersuutit ilikkagassatut anguniagassanik tunngave- qarluni qanoq naliliisoqar- tarnissaanik assersuutaap- put siunnersuutaannaalluti- lu.	Immikkoortumi uani ilin- niartitsinermi atortussatut siunnersuutit allattuiso- qassaaq – tamatumani eqqarsaatigineqarput ator- tussat atuartunit atorineqar- sinnaasut ilinniartitsisumil- lu atorineqarsinnaasutut siunnersuutit. Siunnersuu- tit, atortussat sorliit suli- nermi atorineqarsinnaaner- nik, ilitsersuutaannaapput.

Iikkagassatut anguniagassat

Iikkagassatut anguniagassat, atuarfimmi atuartitsissutini atuartitsissutinilu qanitariissuni alloriarfiit siunertaat aamma atuartitsissutit siunertaat kiisalu ilikkagassatut anguniagassat pillugit Namminersornerullutik Oqartussat nalunaarutaanni nassaassaapput. Iikkagassatut anguniagassat taamaalillutik, alloriarfiit atuartitsissutissallu anguniagassartaattulli Naalackersuisunit aalajangersagaapput taamaattuunermikkullu pinngitsoorani, nunalu tamakkerlugu, atuartitsinerup imari-sassaanik assigiissaarisutaallutik.

Iikkagassatut anguniagassat atuartitsinermi imaritimassanut toqqartuinermi aallaaviussapput, taakkuuppullu atuartut atuartinneqarnerminni pissarsisarnerinik naliliinissamut tunngaviusussat.

Iikkagassatut anguniagassat alloriarfinni ataasiakkaani naammassinninnermi piginnaasassat killiffissaattut nalunaarsorneqarsimapput oqaasertaliorneqarnerminnilu oqaaseqatigiit ukua siulliit naggataattut oqaasertalerneqarsimallutik: *"Angajulliit atuarfianni atuartitaareernerminni naatsorsuutigineqarpoq atuartut..."*.

Alloriarfinni pingasuusuni tamani ilikkagassatut anguniagassat tallimanut immikkoortinneqarsimapput ukuuppullu:

- Inuiaqatigiilerinerup atuuffia
- Qanga maannakkullu kulturi inuiaqatigiillu
- Naalackersuinikkut, inatsiseqarnikkut eqqartuussiveqarnikkullu aaqqissuussaaneq
- Aningaasaqarneq, inuussutissarsiorneq teknologiilu
- Silarsuaq avatangiiserput

Immikkoortortat immikkuualuttunut avissaartinneqarluinnarsimasutut immikkoortiterneqarsimanngillat atuartitsissutissarli pillugu ataatsimut isiginninnermi, assigiinngitsutigut isiginninnernik takutitsiniarnertut paasisariaqarlutik. Taamaalilluni immikkoortortat tullerriarneqarneri atuartitsissutissami pingaarnersiunerminik, imaluunniit atuartitsissutissap atuartitsissutigineqarnissaani tullerriarinissamik isumaqartinneqanngillat. Ataatsimut isiginninneq atorlugu immikkoortortaniillu assigiinngitsunit ilikkagassatut anguniagassat ilanngussorlugit, ilinniartitsineq ingerlanneqartuussaap.

Aamma immikkoortortat iluanni ilikkagassatut anguniagassat taamatut tullerriarneqarsimameri imatut paasineqassanngillat, taamatut tullerriarinnermi atuartitsissummi pingaarnersiuisoqarsimasoq atuartitsissutissamiluunniit ajornarsiartuaartitsisoqarsimasoq. Ilinniartitsisup nammineerluni qinigassaraa, piffissami ingerlatsiviusumi atuartut pisariaqartitaat soqutigisaallu aallaavigalugit oqimaaqatigiissaarinissani tullerriarinissanilu.

Inuiaqatigiilerinerup atuuffia

Immikkoortortami tassani ilikkagassatut anguniagassat atuartut, apeqqutinik ajornartorsiutinillu kulturimut inuiaqatigiinnullu tunngasunik, tigussaasumik suliaqarsinnaanerinit tunngasut katersorneqarsimapput. Atuartut apeqqutinik inuiaqatigiinni pisartunut tunngasunik takunnissinnaanerit, nammineerlutik erseqqissaasiorsinnaanerit oqaasinngortiterisinnaanerallu tamatumunngalu ilanngullugit paasissutissanik katersisinnaanerit, nassuiaasinnaanerit, nalilersuisinnaanerit, misissueqqissaarsinnaanerit paasissutissanillu saqqummiussisinnaanerit kiisalu inuiaqatigiinni oqallinnermi isummorsornermilu peqataasinnaanerit tunngavileriaartuaarneqassapput. Immikkoortortami tassani ilikkagassatut anguniagassat taamaalillutik, ilikkagassatut anguniagassat allat akulerunneqarlutik suliarineqarnissaanni, tunngaviusumik suleriaasissatut ilikkartinneqartussaapput.

Qanga maannalu kulturi inuiaqatigiillu

Immikkoortortami tassani ataatsimut isiginninnikkut ilikkagassatut anguniagassat, inuuniarnermi atugassarisat allanngorartarnerinik ineriartortarnerinillu kiisalu kulturit inuiaqatigiillu aaqqisugaanerisa pissutsimikkut piffissallu ingerlanerani allanngoriartortarnerinit tunngassuteqartut

katersorneqarsimapput. Taamaalilluni immikkoortortami tassani immikkoortortani tulliuttuni ilikkagassatut anguniagassat sammineqartussat aamma ilanngunneqarsimapput.

Naalakkersuinikkut, inatsiseqarnikkut eqqartuussiveqarnikkullu aaqqissuussaaneq

Immikkoortortami tassani ilikkagassatut anguniagassat, erseqqissumik piffissani assigiinngitsuni nunarsuarmilu sumiiffinni assigiinngitsuni naalakkersuinikkut aaqqissuussinernik aammalu inuiaqatigiinnik naalagaaffinnillu pilersitsinernik tunngassuteqartunik imaqtartut katersorneqarsimapput.

Aningaasaqarnej, inuussutissarsiornej teknologiilu

Immikkoortortami tassani ilikkagassatut anguniagassat, erseqqinnerusumik aningaasaqarnermut tunngasunik ingerlatseriaatsit inuussutissarsiornermillu ilusilersuinerit tamakkualu sunik iluaquteqarluni ingerlanneqarnerinut tunngassuteqartut katersorneqarsimapput. Ilanngullugit ilikkagassatut anguniagassani eqqartorneqarput atassuteqatigiittarnerni periaasiusartut – tassanilu ilaatinneqarlutik ullutsinni takkorliuussiniartarnermi atortut paasissutissiisarnermilu periaatsit.

Silarsuaq avangiiserput

Immikkoortortami tassani ilikkagassatut anguniagassat, nunarsuarmi pissutsinut alakkartigassanut inuiaqatigiillu assigiinngitsut nunarsuarmi qanoq siaruarsimanerinek nalunngisassanut ilisimasanullu tunngassuteqartut katersorneqarsimapput. Immikkoortortami tassani ilikkagassatut anguniagassanik suliaqarnermi, ilikkagassatut anguniagassat pinngortitamilu nunalerinermi ilikkagassatut anguniagassat, pinngortitalerinerup ataaniittut, sapinngisamik ataqatigiissaarneqarsapput.

Atuartitsinissamut siunnersuutit

Atuartitsinissamut siunnersuutini, atuartitsinermi periusaasinnaasut assigiinngitsut aamma suliarineqarsinnaasut ilaatigullu atuartitsinerup naammassillugu ingerlanneqarsinnaaneramik siunnersuutaasut allaaserineqarsimapput, siunnersuutillu tamakku, ilikkagassatut anguniagassat anguniarneqarnerini sulinermi, atorneqarsinnaapput.

Ilikkagassatut anguniagassat ilinniartitsinermilu periusissat tamatigut illugiissitaanngillat. Ilikkagassatut anguniagassat ilaannut atuartitsinissamut siunnersuutit arlaqarput, ilaatigullu atuartitsinissamik siunnersuutit ataasiakkaat ilikkagassatut anguniagassanut arlaqartunut tunngatinneqarlutik. Atuartitsinissamut siunnersuummi immikkoortortat allat ilikkagassatut anguniagassartaannik atuisoqarsimappat, ilikkagassatut anguniagassat pineqartut equngasunik naqinnilerlugit ilikkagassatut anguniagassanut pineqartunut ilaatillugit allanneqarsimassapput immikkoortortanillu sorlernit pissarsiarineqarsimanerat nalunaarneqarsimassalluni.

Atuartitsinissamut siunnersuutaasut tamakkiisuunngillat, paasisariaqarlutilli atuartitsinerup qanoq aaqqissorneqarsinnaaneramik assersuutitut isumassarsiorfiusinnaasutullu.

Atuartitsinerup atuartut inuiaqatigiinni oqallinnermi peqataanissaannut piginnaaneqarnerulersissavai aammalu allat isumaannik ataqqinnissuseqarlutik inuiaqatigiinni namminneq peqataanissaminnut piumaffigissallutik.

Paasissutissat nalilersornissaat atuartut ilinniassavaat najoqqutassat assigiinngitsut aallaavigalugit, soorlu ilanngutissallugit qanoq pisariaqartigineri, tutsuviginassusaat il.il. Tamanna atuartut akunnerminni oqallitsittarnerisigut sungiusarneqarsinnaavoq. Taamaaliornermikkut paasissutissat nalilersornissaannut akisussaaffitsik ataatsimoorlutik ilinniassavaat – atuarfiup iluani avataanilu.

Internet-imi paasissutissaqarnera isumaqaroq, atuartut atuarfiup avataani paasissutissanik aamma pissarsiorsinnaasut. Tamannalu ilinniartitsisup atuartitsinissaminik pilersarusiornermini arajutsinaveersaartariaqarpaa.

Atuartitsineq allanngorartittariaqarpoq, atuartitsissummili sammisassat atuaqatigiinnut annertuutigt oqallissaarutitaqarput – ilisimasassatigt pissarsiassat saniatigt. Soorlu ”cafe-meeqatigiinneq” atorneqarsinnaavoq, taamaaliornikkut atuartut tamarmik peqataasinneqarsinnaapput. Atuartitsineq aamma ”isumaqatigiinniarnertut” aaqqinneqarsinnaavoq, atuartut angussamik ataatsimik, arlalinnik isumaqatigiissutitalimmik, angusaqarniarnermut sungiusartillugit.

Siuliani oqaatigineqareersutut ilikkagassatut anguniagassani nalunaarsorneqarpoq atuartut alloriarfinnik naammassinninnerminni nalunngisassanik piginnaasassanillu sorlernik pissarsiaqareersimanissaat. Atuartitsinissamat siunnersuutit tamakkiisumik alloriarfiit iluini atuartut ukioqassusaannut naapertuuttunngorlugit aaqqissorneqarsimanngillat. Taamaattumik pisariaqarsinnaavoq, atuarfiit ilinniartitsisullu ataasiakkaat atuartitsinerminni ilikkagassatut anguniagassat aggulunnerinik namminneq iluarsartuussisinnaasarnissaat, taamaaliornermikkut atuartitsinissami ingerlatsinissat atuartut ukiuinut pisariaqartitaannullu naapertuuttumik aaqqissorlugit ingerlatsinnaajumallugit. Erseqqissarneqassaaq siunnersuutit missingersersuutaannaammata, taamaattumillu ilinniartitsisup nammineerluinnarluni misilittakkani naliliininilu tunngavigalugit nammineq suleriaasissani suleriaasissatut siunnersuutigineqartunit tigusiffigalugu, naleqqussarlugu, ilaartorluguluunniit aaqqissorsinnaammagu suleriaasissanilluunniit allarluinnarnik taarsersinnaammagu.

Naliliinissamat siunnersuutit

Naliliinermi periusissatut siunnersuutaasut atuartitsinermi periusissat assigalugit ilikkagassatut anguniagassat ilaannut tunngatitanik naliliinissamik siunnersuutit arlaqartunik ilaqarput, ilaattigullu naliliinissamik siunnersuutit ataasiakkaat ilikkagassatut anguniagassanut arlaqartunut tunngatinneqarlutik ilusilersugaapput.

Naliliinissamat siunnersuutit ataatsimut isiginninnertut ilaatigt ilusilerneqarsimasinnaapput imaluunniit ilinniartitsissutissamat aalajangersimasumut ataatsimut/ aalajangersimasunulluunniit arlalinnut tunngatinneqarsinnaallutik. Tamatigulli ilikkagassatut anguniagassanut attuumassuteqarput.

Naliliinissamat siunnersuutit ilinniartitsinermi suleriaasissanut siunnersuutitulli missingersersuutaannaapput isumassarsiorfigineqarsinnaallutillu.

Naliliinissamik siunnersuusiata ilaat ilinniartitsisup sunik alaatsinaataqarnissaanik tullerriaarinnikkut taakkartuinerupput, ilaalli annertunerusumik atuartut qanoq iliuuseqartarnermikkut apequtinulluunniit akissuteqartarnermikkut il.il. nalunaartarnissaannik piunasaqaatitaqarlutik.

Atuartitsinermi atortussatut siunnersuutit

Atuartitsinermi atortussatut nalunaarsorneqarsimasut ilinniartitsisunit atuartunillu atugassaapput.

Saqqummersinneqarsimasut kalaallisuut pisariaqartitat tamarmik ilanngunniarneqarsimapput. Tamatumunnga ilanngullugu erseqqissarneqassaaq atortussat toqqartorneqarnerini saqqummersitanik ataasiakkaanik pitsaassusilersuilluni nalilersuisoqarsimanngimmat. Atortussatut nalunaarsorneqarsimasut taamaalillutik atortussatut atorneqarsinnaasutut ilusilikkatut nalilerneqarsimapput, taamatullu nalunaarsuisimaneq saqqummersitap saqqummersitanut allanut naleqqiullugu pitsaaneruneranik naliliinerunngilaq.

Taamaattumik atortussatut nalunaarsorneqarsimasut tamakkiisutut isigineqassanngillat tamannalu tunngavigalugu atuarfiit ilinniartitsisullu kajumissaarneqarput ingerlaavartumik nammineerlutik atortussanik ujarlertaqqullugit, taamaaliornermikkut atuarfiup atuartitsissutissatut atortussaatai nutarterneqartuaannartoqqullugit.

Tapiliusaaq

Ilikkagassatut pilersaarutip kingornani tapiliusaaq una malinnaatinneqarpoq:

C1: Kalaallit Nunaata oqaluttuarisaanera pillugu atuakkiat.

Alloriarfinni tamani pingasuusuni inuiaqatigiilerinermi ilikkagassatut anguniagassat

Nukarliit atuarfianni atuartitaareernerminni naatsorsuutigineqarpoq atuartut	Akuliit atuarfianni atuartitaareernerminni naatsorsuutigineqarpoq atuartut	Angajulliit atuarfianni atuartitaareernerminni naatsorsuutigineqarpoq atuartut
Inuiaqatigiilerinerup atuuffia		
<ul style="list-style-type: none"> • inuiaqatigiinnikkut kultureqarnikkullu pissutsit maluginiarsinnaallugillu apeqqusiiffigisinnaassagaat • kulturini inuiaqatigiinnilu assigiinngitsuni inuuniarnikkut atugassarititaasut ulluinnarsuutaasullu pillugit piffissani assigiinngitsuni atortunik tigussaasunik, assilissanik, naqitanik aallaaserisanik naannerusunik, qarasaasiakkut attaveqaatini tusagassiivinnik assigisaannillu suliaqarnermikkuq eqqarsaatersuuteqarsinnaassasut • saqqummersitat piviusut piviusuusaartitallu assigiinngissutaat eqqumaffigissagaat • kulturit inuiaqatigiillu pillugit ilisimalikkatik misigisatillu oqaluttariarsornikkut pilersitsinikkullu, soorlu assitallersuinikkut, assilialiornikkut, ilusilii-nikkut, pisuusaartitsinikkut allatigullu oqaatigisinnaassagaat • silarsuarmit avatangiisitsinni ullutsinnilu pisartuni pisunilu nalinginnaanngitsuni misigisimasaminnik oqaatiginnis-sinnaassasut • atuaqatigiinni atuarfimmilu ataatsimoorussamik ajornartorsiutit pillugit oqallissinnaassasut, aaqqiissutissanik siunnersuuteqarsinnaassasut aaqqiiniarsin-naassasullu 	<ul style="list-style-type: none"> • kulturimi inuiaqatigiinnilu pissutsini apeqqutit eqqarsaatersuutillu ataatsimootissinnaassagaat killilersorsinnaallugillu • paasisutissiiviit assigiinngitsut apeqqummut imaluunniit eqqarsaatersuummut tulluurtunik imallit paasisutissanik ujarlerfigisinnaassagaat katersiffigisinnaassagaallu • paasisutissiiviit assigiinngitsut tutsuiginassusiat atortussaassusaallu isumaliutersuutigisinnaassagaat • apeqqutinut eqqarsaatersuutinullu annikitsunut nassuiaatit isiginnittaasillu assigiinngitsut isumaliutigisinnaassagaat oqallisigisinnaassagaallu • paasisutissarsianik tusagassiutit oqaatiginneriaatsillu pilersitsiffiusut assigiinngitsut ilanngunnerisigut iluarsartuussinnaassasut saqqummiisinnassasullu • najukkami nunagisamilu eqqarsaatersuutinik ataatsimoorussamik misissuisinnaassasut isummerfiginnissinnaassasullu aamma ajornartorsiutit aaqqiissuteqarfiginissaanut oqallinnermut akulerunnissaminnut pilersaarusiorsinnaassasut piviusunngortitsisinnaassasullu 	<ul style="list-style-type: none"> • inuiaqatigiinni kulturikkullu pissutsinut tunngatillugu apeqqutit eqqarsaatersuutillu aalajangersimasut nalinginnaasullu namminersuutigalugit oqaasissiorfigisinnaassagaat, immikkoortitersinnaassagaat killilersorsinnaassagaallu • apeqqummut eqqarsaatersuummulluunniit isiginnittaasut assigiinngitsunut erseqqissaataasinnaasunik namminersuutigalugu paasisutissanik katersisinnassasut najoqqutassanullu pingaarnernut pingaannginnerusunullu immikkoortitersinnaassasut • apeqqummut eqqarsaatersuummulluunniit tunngatillugu najoqqutat pingaarnernut pingaannginnerillu tutsuiginassusiat atuutsinneqarnerilu sanilliullugillu nalilersinnaassagaat • paasisutissanik katersanik misissueq-qissinnaassasut aamma apeqqummut eqqarsaatersuummulluunniit tunngatillugu isumasiuissamut nassuiaataasinnaasunullu periarfissanik assigiinngitsunik oqaasissiorsinnaassasut oqallis-sinnaassasullu • apeqqummut eqqarsaatersuummulluunniit suliarnik inernerit saqqummiussinnaassagaat tusagassiutillu assigiinngitsut atorlugit isumasiuinitik nassuiaatitillu tunngavilersorsinnaassagaat • nunagisami nunarsuarmilu eqqarsaatersuutinik ataatsimoorussamik misissuisinnaassasut isummerfiginnissinnaassasullu aamma ajornartorsiutit aaqqiissuteqarfiginissaanut oqallinnermut akulerunnissaminnut pilersaarusiorsinnaassasut piviusunngortitsisinnaassasullu

Nukarliit atuarianni atuartitaareer- nerminni naatsorsuutigineqarpoq atuartut	Akuliit atuarianni atuartitaareer- nerminni naatsorsuutigineqarpoq atuar- tut	Angajullit atuarianni atuartitaareer- nerminni naatsorsuutigineqarpoq atuartut
Qanga ullumilu kulturip inuiaqatigiillu		
<ul style="list-style-type: none"> • inuiaqatigiit pisariaqatigiinnerat ataatsimullu pisariaqartitat naammassiniarlugit tapertareqatigiinnerat maluginiassagaat • Kalaallit Nunaanni najukkanilu ataasiakkaani inuiaqatigiit akornanni kulturreqarnikkut assigiinngiiaarnerit maluginiassagaat • nunani allani meeqqat inuunerat inuuniarnermikkullu atugarisaat ilisimasaqarfigissagaat • kinguaariinni pinngorfimmik allattorsimaffii sammisimasassagaat • najugarisami qanga inuuniarnermikkut atugassarititaasut, soorlu utoqqaat oqaluttuaasigut, ilisimasaqarfigissagaat • najugarisap oqaluttuarisaanera, soorlu najukkami eqqaamasalikkersaarutit iluaqutigalugit, ilisimassagaat • kalaallit oqaluttuatoqaataasa qanga inuuneq pillugu oqaluttuussisinaaneri eqqarsaatersorfigissagaat • nunani allani qanga inuuneq inuuniarnermikkullu atugassarititaasut sammisasaqarfigisimassagaat 	<ul style="list-style-type: none"> • ullutsinni allanit kulturinit pissarsiat kalaallillu kulturianut sunniutaat ilisimasaqarfigissagaat • inuiaqatigiit kulturimik pigiinnarnissaannut ineriartortinnissaannullu qanoq iliuusiat ilisimasaqarfigissagaat • ataasiakkaat ataatsimoorussamillu pisariaqartitat naammassiniarlugit inuiaqatigiinni namminersortut pisortalu suliffiutaat, suliniaqatigiiffiit sullisiviillu qanoq tapertaaqataanerat ilisimasaqarfigissagaat • nunarsuarmi piffinni assigiinngitsuni ilaatillugit inuiaqatigiinni Inunni nunallu allat inoqqaavini inuuneq, inuuniarnermut atugarititaasut inuiaqatigiinnilu pissutsit sanilliussinnaassagaat • oqaluttuarisaanerup ineriartornerani tullerriarnerit ataatsimut isigisinnaassagaat piffissallu ingerlanerani takutit-sisunik sammisasaqarsinnaassasut • Kalaallit Nunaata inuisa oqaluttuarisaaneranni pingaernerit kulturitoqqanit siullerpaaniit thulekulturimut qallunaatsianullu ilisimasaqarfigissagaat • allanik attaveqateqartarnerit siusinnerusut, arfanniaqarnerup nalaani, kulturimut inuiaqatigiinnermullu pingaarutaat ilisimassagaat • Kalaallit Nunaata 1721-miit nunasiatut oqaluttuarisaanerani pingaernerit nunasiataanerullu kulturimut inuiaqatigiinnullu pingaarutaat ilisimassagaat • Kalaallit Nunaata inuiaqatigiinni attaveqatigisarsimasaannut vikingeqarnerup nalaaniit ullumimut inuiannut, kulturimut inuuniarnermullu atugarititaasut ilisimassagaat • nunarsuarmi sumiiffinni assigiinngitsuni kulturitoqqat assigiinngitsut, soorlu kulturitoqarsuit Akullersuup eqqaani, Asiama, Afrikama imaluunniit Amerika Qiterlermi Kujallermilu, ineriartorsimanerannik ilisimasaqassasut 	<ul style="list-style-type: none"> • kalaallit kinaassuseqarnermut kulturreqarnermullu paasinnittaasit assigiinngitsut mississoqqissaarsinnaassagaat nalilersorsinnaassagaallu • inuiaqatigiit kalaallit kalaallillu kulturiata nunarsuup sinnerani inuiaqatigiinni inissisimanagera paasisaqarfigissagaat • inuiaqatigiit assigiinngitsut kulturiminnik qanoq attasinerusut ingerlatitseqqinnersullu aamma allannguutinut qanoq naleqqussarnerusut ilisimaarissagaat • eqqumiitsuliornikkut oqariartuutit kulturimik qanoq ersersitsisarnerusut paasisimasaqarfigitsiassagaat • inuit ataasiakkaat ataatsimullu pisariaqartitaat qanoq inuiaqatigiinni assigiinngitsuni naammassineqartarnerusut paasisimasaqarfigitsiassagaat • inuiaqatigiit akornanni pisartut pingaarutillit qaqugukkulluunniit ineriartornermut ilaeneri paasisimassagaat • Kalaallit Nunaanni Qallunaallu Nunaanni 1850-imiit ullumimut kulturimut inuiaqatigiissutsikkullu ineriartornermut ilisimasaqarfigissagaat

Nukarliit atuarianni atuartitaareer- nerminni naatsorsuutigineqarpoq atuartut	Akuliit atuarianni atuartitaareer- nerminni naatsorsuutigineqarpoq atuar- tut	Angajullit atuarianni atuartitaareer- nerminni naatsorsuutigineqarpoq atuartut
Naalackersuinnikkut, inatsiseqarnikkut eqqartuussiveqarnikkullu aaqqissuussaaneq		
<ul style="list-style-type: none"> • najukkami atuarfimmilu piginnaatitaaf- fitik pisussaaffitillu ilisimassagaat • najugarisami inuiaqatigiinnut suliffe- qarfiit, atuarfiit siulersuisui, nunaqarfiit aqutsisui, kommunalbestyrelsit peqati- giiffiillu kiisalu atuartut ataatsimiitsita- liaat, suliaasaat pisinnaatitaaffiilu ilisi- masaqarfigissagaat • Kalaallit Nunaata immikkut politikke- qarfiunera maluginiassagaat 	<ul style="list-style-type: none"> • kommunalbestyrelsit, naalackersuisut inatsisartullu pisinnaatitaaffii sulias- saallu ilisimassagaat • Kalaallit Nunaata naalagaaffeqatigiin- nermut inatsisitigut inissisimanera paa- sisimasaqarfigissagaat • meeqqat inuuniarnermikkut atugarisaat pisinnaatitaaffiillu pillugit nunani ta- maginni suleqatigiinneq ilisimasaqarfi- gissagaat • inuiaqatigiittut aaqqissuussaaneermi ilaqutariinnerup atuuffia ilisimasaqarfi- gissagaat • peqqaataasumik Inuit inuiaqatigiivini ilaqutariit inuiaqatigiillu aaqqissuus- saanerat ilisimasaqarfigissagaat • qanga ullutsinnilu inuiaqatigiinnik aaqqissuusseriaatsit assigiinngitsut misissorsinnaallugillu sanilliussinnaas- sagaat • europamiut ilisimasassarsiorlutik anga- lasarnerini pisimasut pingaarutillit nu- narsuullu immikkoortuini allani, Ame- rika Avannarleq ilanngullugu, europa- miut nunasiaateqalersimanagerat ilisima- saqarfigissagaat 	<ul style="list-style-type: none"> • Namminersornerulluni Oqartussat inatsisitigut tunngavii, matumani Namminersornerullutik Oqartussat eq- qartuussiveqarnermut nunanullu allanut politikkeqarnermut pisinnaatitaaffii ilanngullugit, ilisimasaqarfigissagaat • Kalaallit Nunaanni inatsisartut oqartus- saaqataanerata qanoq ingerlanneqarnera paasisimasaqarfigissagaat, aamma poli- tikkikkut partiit soqutigisaqatigiiffiil- lu Kalaallit Nunaanni isummersorner- mut aalajangiisarnernullu pingaarutaat ilisimasaqarfigissagaat • nunat tamalaat akornanni suleqatigiin- nermi Kalaallit Nunaata inissisimanera, tassunga ICC, Nunat Avannarliit Sule- qatigiiffiat aamma FN ilanngullugit, ilisimasaqarfigissagaat • nunat tamalaat akornanni naalackersui- nikkut suleqatigiinneq, tassunga FN, Nato, EU, Europaráði aamma Nunat Avannarliit Suleqatigiiffiat ilanngullu- git, ilisimasaqarfigissagaat • nunat tamalaat akornanni inuit pisin- naatitaaffii, avatangiisit il.il. pillugit soqutigisaqatigiiffiit naalagaaffittut pituttorsimannngitsut ilisimasaqarfigis- sagaat • naalackersuinnikkut aaqqissuussaane- rup Paarsisutoqqaniit Namminersornerullu- ni Oqartussaalerneermut ineriartornerata pingaarnersaat ilisimassagaat • silarsuup oqaluttuarisaaneranni 1900- kkut aallartilaarneranniit pisimasut pin- gaarnerit, tassunga sorsunnersuit nunal- lu tamalaat akornanni naalackersuini- kut akerleriissutsit pi-nngaarnerit ilan- gullugit, ilisimassagaat • nunarsuaq tamakkerlugu naalackersui- nikkut aningaasaqarnikkullu aaqqis- suussaaneermi assigiinngitsut eqqarsar- taatsillu ineriartorneranni pingaarn- siorlugit aamma ineriartornermi tassani oqaluttuarisaaneermi qitiusumik pisut ilisimassagaat

Nukarliit atuarianni atuartitaareer- nerminni naatsorsuutigineqarpoq atuartut	Akuliit atuarianni atuartitaareer- nerminni naatsorsuutigineqarpoq atuar- tut	Angajullit atuarianni atuartitaareer- nerminni naatsorsuutigineqarpoq atuartut
Aningaasaqarnej, inuussutissarsiorneq teknologiilu		
<ul style="list-style-type: none"> • Kalaallit Nunaanni najukkamilu inuiaqatigiinni ingerlaatsit inuussutissarsiutillu assigiinngitsut ilisimasaqarfigissagaat • najukkami teknologiip tusagassiutillu inuuniarnermi pingaarutaat maluginiasagaat • najugarisami, nunagisami nunarsuarmilu inuiaqatigiit atortutigit pissaqarniar-nikkut aningaasaqarnikkullu atassuteqatigiinnerat maluginiasagaat • qanga ullumilu inuussutissarsioriaatsit teknologiillu akornanni assigiinngissut-sit ilisimasaqarfigissagaat. 	<ul style="list-style-type: none"> • Kalaallit Nunaanni tunisassiorneq inuussutissarsiornerlu tamatumunngalu pinngortitap tunniussinnaasai inuillu pilersitaat tunngaviusut ilisimasaqarfi-gissagaat • ullutsinni teknologiip aningaasaqar-nermi pingaarutaa, tamatumunnga an-galatitsineri attaveqatiginnermilu aaqqissuussaanerit ilanngullugit, paasi-masaqarfigitsiassagaat • tusagassiuit inuunermet sunniuteqar-nerat inuillu tusagassiutinut qanoq sunniisarnerat paasisimaqarfigitsiassa-gaat • Kalaallit Nunaanni nunasiaanerup nalaaniit ullutsinnut inuussutissarsiuti-tigit teknologiillu tungaatigit ineriartorsimaneq ilisimasaqarfigissagaat • nunarsuarmi sumiiffinni assigiinngitsuni piffissanilu assigiinngitsuni inuussu-tissarsioriaatsit tunisassioriaatsillu ata-qatigiinneri tamatumunngalu pinngorti-tap tunniussinnaasai inuillu pilersitaat tunngaviusut ilisimasaqarfigissagaat. 	<ul style="list-style-type: none"> • Kalaallit Nunaanni aningaasaqarnermi pissutsit pingaarutillit, tassunga Kalaal-lit Nunaanni tunisassiarineqartut nunal-lu niueqatigineqartut pingaarnerit ilanngullugit, paasisimasaqarfigitsias-sagaat • teknologiip ineriartortinnerata naalak-kersuinnermut, inuttut atugassaritaasunut aningaasaqarnerullu aaqqissuussanera-nut sunniuteqarnera paasisimasaqarfi-gitsiassagaat • ullutsinni pissaqarniarnermi aningaasa-qarnermilu aaqqissueriaatsit assigiinn-gitsut nunarsuarmioqatigiillu pissaqar-niarnerat aningaasaqarnerallu, tassunga ilanngullugit nunanut pisuunut piitsu-nullu agguataarnera, ilisimasaqarfigis-sagaat • nunarsuarmi inuiaqatigiit siullerniit massakkumut tunisassioriaatsit inuus-sutissarsioriaatsillu ineriartornermi kil-liffii pingaarnerit ilisimasaqarfigissa-gaat
Silarsuaq avatangiiserput		
<ul style="list-style-type: none"> • najugarisami avatangiisimilu qanin-nermi sumiiffissiorsinnaassasut • najugarisaq atuarfillu pisariitsumik nunap assingatut titartarsinnaassagaat • najugarisap kommuneqarfigisap Ka-laallit Nunaata assingani sumiinnera aamma Kalaallit Nunaata nunarsuup assingani/globusimi sumiinnera takutis-sinnaassagaat • najukkami avatangiisini inuup pilersi-taasa pinngortitalu assigiinngissute-qarnerat maluginiasagaat 	<ul style="list-style-type: none"> • Kalaallit Nunaanni tunisassiorneq inuussutissarsiornerlu tamatumunngalu pinngortitap tunniussinnaasai inuillu pilersitaat tunngaviusut ilisimasaqarfi-gissagaat • ullutsinni teknologiip aningaasaqar-nermi pingaarutaa, tamatumunnga an-galatitsineri attaveqatiginnermilu aaqqissuussaanerit ilanngullugit, paasi-masaqarfigitsiassagaat • tusagassiuit inuunermet sunniuteqar-nerat inuillu tusagassiutinut qanoq sunniisarnerat paasisimaqarfigitsiassa-gaat • Kalaallit Nunaanni nunasiaanerup nalaaniit ullutsinnut inuussutissarsiuti-tigit teknologiillu tungaatigit ineriartorsimaneq ilisimasaqarfigissagaat • nunarsuarmi sumiiffinni assigiinngitsuni piffissanilu assigiinngitsuni inuussu-tissarsioriaatsit tunisassioriaatsillu ata-qatigiinneri tamatumunngalu pinngorti-tap tunniussinnaasai inuillu pilersitaat tunngaviusut ilisimasaqarfigissagaat. 	<ul style="list-style-type: none"> • nunarsuup assinga ilisimallugulu qular-naatsumik sumiiffissiorfigisinnaassa-gaat • aningaasaqarnerup inuussutissarsiorne-rullu ineriartornerisa Kalaallit Nunaan-ni 1900-kkunni aamma 2000-kkunni nunassiornermut sunniuteqarnerat paasisimasaqarfigissagaat • nunassioriaatsit ineriartorneri taak-kulu 1900-kkunni aamma 2000-kkunni nunarsuarmi sumiiffinni assigiinngitsuni inuiaqatigiinnilu assigiinngitsuni tunngavii, tamatumunnga illoqarfissua-qalerit ilanngullugit, ilisimasaqarfi-gissagaat • inuussutissarsioriaatsit tunisassioriaat-sillu, kulturit inooriaatsillu assigiinngit-sut nunagisani nunarsuarmilu tamarmi pinngortitami avatangiisinut assigiinn-gitsutigit sunniuteqartarneri paasisima-saqarfigitsiassagaat

***Inuiaqatigiilerinermi ilikkagassatut
pilersaarutit***

*B: Ilikkagassatut anguniagassat aamma atuartitsinissamut,
naliliinissamut atortussatullu siunnersuutit*

Inuiaqatigiilerinerup atuuffia	
Ilikkagassatut anguniagassat	Atuartsinissamat siunnersuutit
<ul style="list-style-type: none"> • inuiaqatigiinni kulturikkullu pissutsinut tunngatillugu apeqqutit eqqarsaatersuutilu aalajangersimasut nalinginnaasullu namminersuutigalugit oqaasissiorfigisinnaassagaat, immikkoortiterinnaassagaat killilersorsinnaassagaallu • apeqqummut eqqarsaatersuummulluunniit isiginnitaatsinut assigiinngitsunut erseqqissaataasinnaasunik namminersuutigalugu paasissutissanik katersisnaasasut najoqqutassanullu pingaarnernut pingaanninnerusunullu immikkoortiterisnaassasut • apeqqummut eqqarsaatersuummulluunniit tunngatillugu najoqqutat pingaarnerrit pingaanninnerillu tutsuiginassusiat atuutsinnerilerilu sanilliullugillu nalilersinnaassagaat 	<p>Pissusissamisussaqaq ilikkagassatut anguniagassat uku pingasuusut ataatsimoortumik sammigaanni.</p> <p>Ulluinnarni nutaarsiassanik, soorlu fjernsynimi aviisinilu ullormut sapaatip akunnikkaartunilu, saqqummiussisarneq najoqqutaralugu atuartut sammisamat attuumassutilinnik apeqqusiorsinnaapput taakkunanilu paasissutissat atorsinnaassutsimikkut killigisaat ilinniarlugit. Atuartut saqqummiunneqartut qinerneqarneranni periutsit qanoq tulluartigineri oqalligisinnaavaat periutsinillu allanik qinersinermut tassunga taartaasinnaasunik siunnersuusiortutik. Taanna ilutigalugu atuartut pasissutissiissutit pitsaassusiinik, sammisamat attuumassuteqassusiinik tutsuiginassusiinillu naliliisarneq sungiusarsinnaavaat.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Atuartut suleqatigalugit ullumikkut pisut arlallit aviisiniittut fjernsynimiittullu toqqarneqassapput. Atuaqatigiit eqimattakkuutaarlutik sammisamik aalajangersimasumik suliaqassapput makku aallaavigalugit: <ul style="list-style-type: none"> - Suna ajornartorsiutaava? - Paasissutissat suut tunngavigaat? - Pisimasumi pineqartumi soqutigisat suut akuuppat? - Pisimasoq qanoq iliorluni annertunerusunik paasissutissarsiffigineqarsinnaava? - Pisimasoq eqqartorneqartoq kiap/kikkut misigisaraa(t)? - Allakkiami/aallakaatitassiami kina/kikkut oqaaseqarpa(t)? - Inuttaa/inuttaasut qanoq issuarneqarpa(t)? - toqqaanartumik imlt. toqqaannangitsumik? - Oqaaseqaat ataqatigiisumit annerusumit tigusaava imlt. issuaanerinnaava allanut attuumassuteqanngitsoq? - Inuttaasup suna anguniarppaa? - Peqqutissaqarnerpa allakkiami/aallakaatitassiami inuttaasup isummerniviata taajumaneqannginneranut? - Allakkiaq/aallakaatitassiaq tutsuiginarpa/tutsuiginangila? - Allakkiaq/aallakaatitassiaq illuinnarsiorpa? (Imaappoq paasissutissaq taanna aalajangersumik siunertaqarluni anguniagaqarluniluunniit saqqummiunneqarpa? Nutaarsiassaqaq ataatsikkut tutsuiginartuusinnaavoq illuinnarsiorlunilu.) Eqimattat tunngavilersuutaat isummersuutaallu allatorneqassapput – assersuutigalugu logbogimut. • Atuaqatigiinni ataatsimoortumik oqallinneq. <ul style="list-style-type: none"> Suleqatigiit sammisamik imarisaannik naatsumik nassuiaassapput suliamillu inernerit tunngavilersussallugit. <p>Oqaatsinik atuartsinissutit peqatigalugit atuartsinissutit akimorlugit atuartsineq iluaqutaasasorinarluinnarpoq.</p>

Inuiaqatigiilerinerup atuuffia	
Naliliinissamat siunnersuutit	Atortussatut siunnersuutit
<ul style="list-style-type: none"> • Ataatsimoorluni naliliinermi eqimattat tunngavilersuutaat saqqummiunneqassaput, ilikkagassatullu anguniagassat anguneqarsimanersut ilisimatinneqassallutik: <ul style="list-style-type: none"> - sammisanik toqqaaneq killiliinerlu - sammisaq isummat assigiinngitsut tunngavigalugit suliarineqarsimanersoq. - tutsuiginassutsit pingaarnerit tulliiilu nalilerneqassapput sanilliunneqassallutillu. <p>Atuartup inuttut nalinginnaasumillu tunngavilersuutit immikkoortissinnaanera maluginiaruk.</p>	<p>Tunuliaqutitut ilisimasassat: Najoqqutassat pingaarnerit tullisalu paasinissaannut nassuiarnissaannullu atorneqarsinnaavoq Larsen, Lars Bluhme & Carsten Bach Nielsen: Internet i historieundervisningen. Systime 2003. Pilersuiffik, Saqqummiivik atorniartarfik.</p> <p>Qanorooq, Sermitsiak, AG nutaarsiasaqarfiillu allat: Sila aamma Inuk (Paarisa) Kalaaleq Nunani allani nutaarsiasaqarfiit, soorlu CNN</p> <p>www.nanoq.gl www.kultur.gl www.mipi.gl www.emu.dk www.duda.dk www.dr.dk www.cnn.com</p>

Ilikkagassatut anguniagassat	Atuartitsinissamat siunnersuutit
<ul style="list-style-type: none"> • paasisutissanik katersanik misissueqqissinnaassasut aamma apeqqummut eqqarsaatersuummulluunniit tunngatillugu isumasiuinisamat nassuiaataasinnaasunullu periarfissanik assigiinngitsunik oqaasissiorinnaassasut oqallissinnaasasullu • apeqqummut eqqarsaatersuummulluunniit suliamik inerteri saqqummiussinnaassagaat tusagassiuutillu assiigiinngitsut atorlugit isumasiuinitik nassuiaatitillu tunngavilersorsinnaassagaat 	<ul style="list-style-type: none"> • Atuartut eqimattakkuutaanut nivarsiaqqanut nukappiaqqanullu 4-6-kkaartunut agguarneqassapput. Eqimattakkuutaat apeqqutit ataani allassimasut sammissavaat. Apeqqutit suliarineqarnerini eqqumiigisat/soqutigisat tunngavineqassapput, eqimattallu apeqqutit/ajornartorsiuteqarfiit namminneerlutik toqqakkatik oqaasertalikkatillu atuaqatiminnut saqqummiutissavaat. Saqqummiussinermi apeqqummut/ajornartorsiuteqarfimmut naapertuuttumik periuseqartoqassaaq, soorlu PowerPoint, allattukkanik saqqummiussineq, ”tv-aviisi”, nipinik imiussaqq assilluunniit atorpeqarsinnaapput. • Matematikkimik atuartitsineq peqatigalugu fagit akimorlugit atuartitsinermi Kalaallit Nunaanni Naatsorsueqqissaartarfimmiit paasisutissat najoqqutaralugit suliasat makkuusut suliarineqassapput: <ul style="list-style-type: none"> - Arnat angutillu ilinniagaqarnermikkut assigiinngissutaat. - Atuartut kisitsisinik soorlu makkununga tunngasunik ujarlertikkat: - Ukioqatigiinni assigiinngitsuni arnat angutillu amerlassutsimikkut agguataarsimanerat. - Arnat angutillu ilinniarsimasut ilinniarsimanningsullu amerlassusaat. - Arnat angutillu ingerlaqqittumik ilinniagallit amerlassusaat - Angutit arnallu pisortatut atorfeqartut qassiuppat? - Paasisutissanik amigaateqarpa? - Kisitsisit aallaavigalugit arnat angutillu ilinniarsimanermikkut agguataarsimanerinit suut pequtaasinnaanersut eqqartorneqassaaq. • Pinerluuteqartarnej: <ul style="list-style-type: none"> - Atuartut pinerlunniarnerit nalunaarutigineqarsimasut amerlassusii pillugit paasisutissanik ujarlertikkat. - Kisitsisit taakku tunuliaqutaannik atuartut oqallitsikkat, soorlu arnanik persuttaanernik nalunaarutiginnittarnerit amerliartortarpat, inuiaqatigiit tamanna ajornartorsiutit isigipassuk? Nalunaarutiginninnerillu amerliartornerat allanittaqq tunngaveqarsinnaapput, soorlu tillinniarnernut atatillugu pinerluttuliornermi taarsiivigittinniarnernik. • Sammisaaq annertusillugu inuiaqatigiilerinermi isumaliortaatsinut (sociologimut) samminerutilerlugu, soorlu upperisalerinermut isumalioqqissaarnermullu atuartitsinernut peqatigitillugu, sammineqarsinnaavoq: <ul style="list-style-type: none"> - Pinerluuteqartarnej sunaava? - Sooruna inuit ilaat pinerluttunngortartut (kingornuttagaava, inuiaqatigiinnit pilersitaava imaluunniit inuup nammineq pinerluttuliorneq toqqagaraa)? - Inuiaqatigiinnit pinerluttuliorneq qanoq isigineqarpa? - Eqqartuunneqarsimasut pillarneqassappat imaluunniit inuiaqatigiinnut akuuleqqissinneqassappat?

Naliliinissamut siunnersuutit	Atortussatut siunnersuutit
<ul style="list-style-type: none"> • Suliap ingerlanerani saqqummiussinermilu atuartut kisitsisit atorlugit nassuiaasiormik paasinnissinnaanersut nalilerneqassaaq, aammattaaq ajornartorsiuteqarfiit isiginnittaatsinit assigiinngitsunit isigalugit paasinarsarsinnaallugillu nassuiarsinnaaneraat, kiisalu saqqummeeriaatsinik assigiinngitsunik atuisinnaanersut naliliiffigineqassapput. <p>Atuartut suliaminnik imminnut saqqummiussivigeqatigiissapput saqqummeeriaatsillu qanoq naleqquttuunerannik eqqartueqatigiissallutik.</p> <p>Atuartut saqqummeeriaatsimik naleqquttumik toqqaasimanersut tassanngalu qanoq atorluanaanersut nalileruk.</p>	<p>Ukiuumoortumik kisitsisitigut paasissutissat www.statgreen.gl</p> <p>Pilersuiffiup, Saqqummiivik atorniararfianiit: Kriminalpræventiv orientering – ide-mappe. Lærer- og elevmateriale. DC 34.31. Aarhus kommunale skolevæsen. 1984. Kriminalitet. Hans Hansen. Gyldendal. 2000. Kriminalitet og social kontrol. Flemming Balvig. Columbus. 1995. SSP-samarbejdet. Merete Watt Boolsen. Narkotikarådet. DC 34.31. SSP-samarbejde. Det Kriminalpræventive Råd. DC 34.31.</p>

Ilikkagassatut anguniagassat	Atuartitsinissamut siunnersuutit
<ul style="list-style-type: none"> • nunagisami nunarsuarmilu eqqarsaatersuutiniik ataatsimoorussamik misissuisinnaassasut isummerfiginnis-sinnaassasullu aamma ajornartorsiutip aaqqiissuteqarfiginissaanut oqallinnermut akulerunnissaminut piler-saarusiorsinnaassasut piviusunnortitsisinnaassasullu 	<p>Ullutsinni pisut saqqummersut najoqqutaralugit, soorlu tusagassiuutinit, tv-miit, radiomiit, aviisiniit, atuartut ajornartorsiuteqarfik nassuiaasiussavaat, aammattaaq paasissutissanik tunuliaquttanik ujarlernertik aallaavigalugu ajornartorsiuteqarfik taanna qanoq aaqqiiviginiarnerlugu siunnersuusiorlutik, soorlu Irakimi saqitsaanneq.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Tv-kut ilanngutassiaq aqquutigalugu atuartut saqitsaanermik tassannga saqqummiivigineqassapput. Naalagaaffiup Irakip pinngornerata, Baath-partiip, upperisatigut illuatungeriinnerit aammattaaq Irak-Iranillu sorsuunnerisa taassumalu nunanit pissaanilissuarnit qanoq isummerfigineqarnerata misissornerisigut atuartut assigiinngissitaartumik akkerliinnerit taanna paasisaqarfigissavaat. Atuartut akkerliinnerit assigiinngitsutigut aaqqiivigineqarsinnaanissaannik suliaqartikkitt, atuartullu nunat tamalaat akornanni akkerliinnerit aaqqiiviginiarneqartarneranni ajornartorsiutaasunik paasisaqalersillugit. Suleriaaseq una akkerliinnernik tamanik sammisaqarnermi atorpeqarsinnaavoq. Assersuutigalugu atuartut ima sulisinneqarsinnaapput: <ul style="list-style-type: none"> - Atuartut eqimattakkuutaarlutik kisimiillutilluunniit akkerliinnermi illuatungiliuttut aappaa kisiat suliarissavaat. Akkerliit anguniagaat tunuliaqutaallu allaaserineqassapput. - Illuatungiliuttut ataasiakkaat suut akkerliinnermi periarfissarineraat atuartut eqimattakkuutaani immikkuutaarlutilluunniit allaaserissavaat. - Ilinniartitsisoq anguniakkanik aalajangiissaaq, soorlu akkerliit eqqisseqatigiinnissaannik, tamat oqartussaaqataanerannik (demokratiimik) atuutilersitsinissamik imaluunniit nunap ilaani piginnaatitaalerinissamik. - Kingornagut akkerliinnik oqallitsitsisoqassaaq. Tamanna soorlu FN-imik piviusuusaartitsilluni isiginnaartitsinerusinnaavoq.

Naliliinissamut siunnersuutit	Atortussatut siunnersuutit
<ul style="list-style-type: none"> • Suliassiisummi periarfissat killeqarnerat aammalu suliassami anguniagassat aallaavigalugit oqallinnermi/isiginnaartitsinermi ilinniartitsisup maluginiassavaa, atuartut saqitsaannerit tunuliaqutaat taakkualu soq naammaginaturnik iluarsiivigineqannginnerinut patsisaasinnaasut atuartut paasisimeraat. 	<p>Pilersuiffiup, Saqqummiivik atorniar-tarfianiit: Brændpunkt Irak, en undervisningsavis fra Politiken og Gyldendal 2004. Hvem er irakerne. Martin Westerlund. Alinea 2003. Sadam Hussein og Irak. David Downing. Flachs 2004. Saddams killing fields. Iraks indre fjender. Video + bog. Gyldendal 1997.</p>

Qanga ullumilu kulturi inuiaqatigiillu	
Iikkagassatut anguniagassat	Atuartitsinissamut siunnersuutit
<p>• kalaallisut kinaassuseqarnermut kultureqarnermullu paasinnittaatsit assigiinngitsut mississoqqissaarsinnaasagaat nalilersorsinnaasagaallu</p>	<p>Tusagassiuutitigut ilanngussat, atuagassiat, filmit, nipilersuutit il.il. sammisamut attuumasutillit tunngavigalugit kinaassuseqarneq pillugu atuartut eqqartuisikkat.</p> <p>Atuartut isummanik assigiinngitsunik - ilaatigut namminerinngisaminnik - saqqummiisikit. Sammisap oqaatsinik atuartitsinermut taputartuunnissaa tulluuppoq. Atuartitsinissamut siunnersuut:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Atuartut eqimattakkuutaartillugit ilinniartitsisup kinaassuseq pillugu piviusuusaartitanik inuttaligaanik oqaluttuaaqqortikkat, soorlu: tunumioq kitaaniittoq, danskeq kitaaniittoq, kitaamioq tunumiittoq, avanersuarmioq nunatta kujataaniittoq, amerikamioq Kalaallit Nunaaniittoq, il.il. <p>Atuartut oqaluttuaaraliatik atuaqatigiinnut saqqummiutissavaat.</p> <p>Tamatuma kingorna atuaqatigiit ataatsimoortumik oqaluttuaaqqani inuttaasut ajornartorsiutigisimasinnaasaat aamma kinaassutsip kulturillu innunat ataasiakkaanut qanoq pingaaruteqarsinnaaneri pillugit oqallisissapput.</p>
<p>• inuiaqatigiit kalaallit kalaallilu kulturiata nunarsuup sinnerani inuiaqatigiinni inissisimanera paasisaqarfisgissagaat</p>	<p>Ilinniartitsisumut: kulturi assigiinngitsorpassuarnik paasineqarsinnaavoq assigiinngitsutigullu atorneqarsinnaalluni. Eqqumiitsuliornermut tunngasuusutut paasineqarsinnaavoq, kulturilli isumaa aamma tamatigoornerusumik nassuiarneqarsinnaavoq, soorlu ”isummat aaqqissukkatut”, tassa imaappoq isummat pingaartitat pissuseqarnermut inuunermillu paasinnittaatsinut malittarisassanik imallit. Nassuiaariaatsit taakku assigiinngitsut uani paasisaqarfineqarsinnaapput: Dolin, Jens m.fl.: Geografiske verdensbilleder. Gyldendal 2003. Pilersuiffimmi atorneqarsinnaasoq.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Atuartut kulturip isumaata assigiinngitsumik paasineqarsinnaaneranik suliaqartikkat, oqaatsillu kulturip assigiinngitsunik paasineqarsinnaanerata assigiinngitsunik isummer-suutaasarnernik. Sammisap taanna sumiiffinni qinigassiissutinik atuartitsinermut peqatigitillugu ingerlanneqarluarsinnaavoq. <p>Atuartut eqimattakkuutaartillugit erinarsuutit nutaaliaasut taallaannik suliaqartikkat mak-kuninngalu misissueqqissaartillugit:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Taallaq ukioqatigiikkuutaanut sorlernut saaffiginnippa? - Ukioqatigiikkuutaat taakkua imminnut qanoq isiginasoraagit? - Ukioqatigiikkuutaat nipilersuutit nuannarisasa suut ilisarnaatigaat taamatullu taakku pingaartitatut suut tunuliaqutigivaat? - Nipilersuutitut taakkununga assingusunik Kalaallit Nunaanni nunaniluunniit allani nassaartorit.

Qanga ullumilu kulturi inuiaqatigiillu

Naliliinissamat siunnersuutit	Atortussatut siunnersuutit
<p>Atuartut ajornartorsiut taanna pillugu tunniutassaminnik allaaserisaqarsinnaapput. Atuartut allaaserinnillutik oqaatsillu atorlugit saqqummiinnerminni kinaassuseq kulturillu assigiinngitsut pillugit isummat assigiinngitsut paasisimaneraat maluginiaruk.</p>	<p>Pilersuiffiup, Saqqummiivik atorniartarfianiit: Bryld, Tine: Hjemmestyrets børn. Atuakkiorfik 2002 Atuagassiaq Neriusaaq Atuagassiaq Kalaaleq Mondrup, Iben: De usynlige grønlændere. Kalaallit takusaanngitsut. Atuagkat 2004 Lyngé, Finn: Tango nalunartoq/Den vanskelige tango.</p> <p>Pilersuiffiup Atuartitsissutinik atorniartarfianiit: Ujarak inullu. KNR 1994. Video Sten og menneske. KNR 1994. Jeg er grønlander. DC 30.13. Video 1990.</p> <p>Oldenburg, Rie og Finn Larsen: Neri-Mad-Food. Hovedland 2000</p>
<ul style="list-style-type: none"> • Atuartut suliaartik nipilersuutitalerlugu tusarnaarianut saqqummiutissavaat. Atuartut kalaallit kulturiata immikuullarissup kulturillu tamalaat assigiissutigisinnaasaat immikkoortissinnaaneraat maluginiaruk. 	<p>Pilersuiffik, Saqqummiivik atorniartarfianiit: Atuagassiaq Neriusaaq Atuagassiaq Kalaaleq</p> <p>Pilersuiffik, Atuartitsissutinik atorniartarfianiit: Clement, Jesper M. Fl: Arkitektur med andre ord. Alinea 1999. Sten og menneske. KNR 1994. Ujarak inullu. KNR 1994. I Aka's verden. DR 191. Video. 99.4</p> <p>www.kultur.gl. Kalaallit Nunaanni inuiaqatigiit pillugit kulturikkut kalaallisut/qallunaatut saqqummiussat amerlasuut.</p>

Ilikkagassatut anguniagassat	Atuartitsinissamat siunnersuutit
<p>• inuiaqatigiit assigiinngitsut kulturiminnik qanoq attasinersut ingerlatitseqqinner-sullu aamma allannguutinut qanoq naleqqussarnersut ilisimaarissagaat</p>	<p>Ilinniartitsisumut: Sammisaq kulturimut tunngasunik nunalerinermi sammisaqarnertut isigineqarsinnaavoq, tassanilu inuiaqatigiit assigiinngitsut taakkulu kulturii aammalu nunarsuatsinni ataatsimooraluttuinnartumi ataavartumik allanngoriartuutaat atuartut paasiniarlugillu allaaserissavaat.</p> <p>Sammisaq makkua misissornerisigut allaaserinerisigullu ingerlanneqarsinnaavoq: - Inuiaat ikinnerussuteqartut, soorlu saamit Norgemiittut, Sverigimiittut, Finlandimiittut Ruslandimiittullu. - Nunat immikkoortortaasa ilaat, soorlu nunat Alpiniittut, Sahel. - Nunat ataasiakkaat. Nunat immikkoortui pillugit nunalerissutit nunallu pillugit nassuiaatit aallaavigalugit sulinermi atuakkanik nassaarniarneq ajornannginnerusarpoq.</p> <p>• Atuartut nunamik toqqaasikkit. Atuartut nuna pillugu allaaserinnitsikkit inuuniarnikkut atugassarititaasut aamma nunami tassani kulturii nalinginnaasoq pingaarnerutillugit. Atuartut nuna samminiagartik toqqaasavaat, ataanilu allasimasut najoqqutaralugit inuiaqatigiit taakku kulturiat kulturillu taassuma ullutsinnut qanoq naleqqussarsimanera allaserissallugu. Allaaserinninnissamat qulequtassat siunnersuutit makkuusinnaapput: - Nunap aqqa, angissusaa inuulu. - Sumiippugut? Nunap inissisimanera, soorlu allorniusat sanimukaartut ammukaartullu atorlugit, nunarsuullu immikkoortuani suatungaaniinera. - Silaa, silaannaa naasuulu. - Nunap inui. - Illoqarfiit. - Oqaluttuarisaanera kulturialu. - Aalisarneq, naasorissaaneq orpipassualerinerlu. - Aatsitassarsiorneq. - Suliffissuaqarneq sanaartorerlu. - Niuerneq - Angallanneq.</p> <p>Ilinniartitsisup ilisimasassat tunngaviusut atuaqatigiinnut nassuiaatigeqqaartariaqarpai. Ilikkagassatut anguniagassat anguneqarnissaata ilisimaarinissaa pingaaruteqarmat immikkoortut ilaat mininneqarsinnaapput. Assigiinngissitaartumik atuartitsineq: Inuuniarnikkut atugassarititaasut nunallu/nunallu immikkoortuani kulturikkut pissutsit immikkuullarissut ilisimasaqarfigilernissaat minnerpaamik anguniagaasariaqarpoq. Kisimiilluni eqimattakuutaaniluunniit sulisoqarsinnaavoq. Nunanik allaaserinneriaatsit allat leksikonini assigiinngitsuni nassaassaapput. Suliaqarnermittaag atuartut maluginiutaat ilanngutissallugit pingaaruteqarpoq. Tamanna soorlu qitinnikkut, erinarsornikkut nipilersornikkullu pisinnaavoq. Assasornikkut nerisatigullu ileqqusut ilanngunneqarsinnaapput. Tikkut ilanngunneqarsinnaapput, soorlu nerissanat akuutissanik kulturimiit pineqartu-meersunik atuinnikkut.</p>

Naliliissamat siunnersuutit	Atortussatut siunnersuutit
<ul style="list-style-type: none"> • Atuartut suliatik portfoliominnut katersorsinnaavaat. Atuartut nunamit sammisameersuunik pigisaqarunik taakku kingorna saqqummiinermi ilanngunneqarsinnaapput. Suliap ingerlanerani atuartut ataavartumik oqaloqatigiuarneqartassaput, ikiorneqartarlutik sammisalluunniit qanoq ingerlanneqarsinnaaneraniq ilitersorneqartarlutik. Taajuutinik oqariaatsinillu nutaanik ilikkagaqariartorneq ilinniartitsisup atuartullu eqqumaffigissagaat pingaaruteqapoq. Atuartitsinerup ingerlanerani atuartut ataasiakkaat suliaat pilugit ilinniartitsisoq allattugaqartarsinnaavoq, soorlu: Sammisamik paasinninnera, taajuutinik/oqariaatsinik nutaanik paasinninnera, atuaqatinik suleqateqarsinnaanera, ilikkagassatut anguniakkanik paasinninnerata killiffia. • Naggasiutigalugu suliat atuaqatigiinnut saqqummiunneqarsinnaapput. Saqqummiussineq allagartarsuit, seqersittakkat, Power Point, atuakkat, nunap assingi, assit, allattarfissuaq atortoralugit ingerlanneqarsinnaavoq. Saqqummiussinermi atuartut maluginiutaasa ilanngunneqarsinnaat pingaaruteqapoq. • Naggataarutaasumik naliliinermi inuiaqatigiit kulturimik ilaannik qanoq atatitsisinnaallutillu ingerlatitseqqissinnaanerannik atuartoq paasinnissimansoq ilinniartitsisup eqqumaffigissavaa. Inuiaqatigiinni ineriartornerup eqqumiitsuliornermi takuneqarsinnaasarnera atuartut takusinnaaneraat maluginiaruk. 	<p>Inuiaqatigiit assigiinngitsut kulturiinik allaaserisat leksikoni, ATLAS-imi nunalerutinilu pineqarsinnaapput.</p> <p>Atlasimut aalajangersimasumut innersuussisoqanngilaq, atuarfiit klassinut ataatsimoortunik peqarnissaat naatsorsuutigineqarmat.</p> <p>Geografforlaget Rugårdssvej 55 DK 5000 Odense C Tlf. 0045 63 44 16 83 Fax 63 44 16 97 go@geografforlaget.dk www.geografforlaget.dk</p> <p>GO 1, GO 2, GO 3, GO 4, GO 5, GO Norden m. Atuakkat kalaallisut qallunaatullu naqinneqarsimapput. www.ilinniusiorfik.gl</p> <p>Geografforlaget Geografi 7 qupperit 74 – 75-imi nunanik atuartitsinissamat ingerlatsinissamik imaqarluartumik siunnersuuteqapoq.</p> <p>Geotoper nunalerutaapput nutaat, kalaallisut ilaat tamar-milluunniit saqqummersinneqarsimasut.</p> <p>Atuakkat allat: Gyldendal Undervisning www.gyldendal.dk Ny geografi 1 Ny geografi 2 Ny geografi 3 Ny geografi 4 v/Jørgen Steen. Atuakkiorfimmit saqqummiussat allat:</p> <p>I DAG. Saqqummersitat atugaapput nunarsuarmi nunanik assigiinngitsunik imaqartut pingaartumik inuit inuuniarnikkut atugarisaannik, inuiaqatigiit ineriartornerinik kulturiinillu paasisutissartallit.</p>

Iikkagassatut anguniagassat	Atuartitsinissamat siunnersuutit
<p>• eqqumiitsuliornikkut oqariartuutit kulturimik qanoq ersersitsisarnersut paasisi-masaqarfigitsiassagaat</p>	<p>Atuartitsissutit sumiiffinni qinigassat ilaannik akimortumik suleqateqarnikkut sammisaq iluaqutaasumik sammineqarsinnaavoq – soorlu immikkut sammisatut - tassanilu oqariartuutit inuit kulturianit aammattaaq inuit kulturerrinnngisaannik oqariartuutit suliarineqas-sallutik.</p> <p>Ajornanggippat piffissami sivisunerusumi atuartut eqimattakkuutaarlutik kulturikkut eq-qumiitsuliorneq aqputigalugu oqariartuutit sammissavaat. Taamaaliornikkut inooqatigiinni aningaasatigullu pissutsit allanngornerini eqqumiitsuliornermittaaq allanngortarneq atuar-tunit malugissallugu periarfissaqassaaq.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Ilinniartsisoq assinik nunamit toqqakkameersunik inuiaqatigiinni ineriartornermi eqqu-miitsuliornikkut allanngoriartornermik ersersitsisunik takutitsissaaq. <p>Atuartut eqimattakkuutaarlutik nunat assigiinngitsut eqqumiitsuliornikkut ilisarnaataan-nik suliaqassapput, soorlu Japanimit, Indiamit, USA-mit, Italamit. Matumani internet atussallugu tulluartaavoq, kisiannili atuarfiit atuakkanik atorniartarfii eqqumiitsuliorner-mut tunngasunik atuagaateqakkajuttarput.</p> <p>Atuartut plakaatiliornikkut saqqummeeriaatsilluunniit allat aqputigalugit kulturikkut pif-fissap ingerlaarnerata ilutigisaanik eqqumiitsuliortaatsit assigiinngitsut allanngoramerat takutissavaat.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Nunat eqqumiitsuliornikkut suut immikkoortigivaat? - Immikkoortut taanna taamaattuassava (eqqumiitsuliornerummi nunarsuarmut siaruarne-qarnerata kingunerisaanik nunap kulturikkut immikkoortutaanik taasisoqarsinnaajunnaar-toqartarmat) - Atuartup suut eqqumiitsuliatut isigai? Sooq?

Naliliinissamat siunnersuutit	Atortussatut siunnersuutit
	<p>GEOFAKTA. Atuakkat nunat paasissutissartaannik, taakkunani pinngortitap qanoq ittuuneranik, inuussutissarsutaannik, oqaluttuarisaanerannik ullumikkullu qanoq inissisimanerunik imaqqartut. Atuakkat nunalerinermi inuiaqatigiilerinermilu atorneqarsinnaapput.</p> <p>Forlaget Alinea. www.alinea.dk Ind i Geografien grundbog A og B. v/Mogens Lerbech Jensen og Jens Peter Møller.</p> <p>Det ny Europa. Atuakkat 20-upput, tamarmik immikkut Europami nunanik ataasiakkaanik imaqqartut.</p> <p>Verdensdelene. Atuakkat 7-upput nunarsuup immikkoortuinik immikkut eqqartugaqqartut.</p> <p>Forlaget Klematis. www.klematis.dk Atuakkiorfik arlalinnik atuagaateqqarpoq nunanik arlalinnik eqqartuiffiusunik.</p>
<ul style="list-style-type: none"> • Atuartut suliaminnik saqqummiussissapput saqqummeeriaatsillu eqqartorlugit. Sammisqaqarluni suleriaaseq atorsimagunikkullu inerniliinitik saqqummiussinnaavaat imaluunniit nalunaarusiap imarisaanik saqqummiinissamat sungiusarlutik. Ajjornartorsiutinut nalinginnaasunut ulluinnarni inuunermi atukkamikkut nalunngisaminnut nammineq isumartik atornagu allat aqqiiniutaat atuartut akuerisinnaaneraat maluginiaruk. • Atuartut ”oqaluttuami annertuumit oqaluttuaarialiaq” saqqummiutissavaat taakkualu imminnut qanoq ataqatigiinnerat nalilerlugu. Atuartut pisimasut pingaarutillit piffissanut eqqortunut inissinnaaneraat maluginiaruk. 	<p>www.bhutan.at. Nittartagaavoq tuluttut saqqummersitaq nuna Bhutan pillugu nunarsuarmi tamarmi annertuumik saqqummersitsisoqarneranut atatillugu suliarineqarsimasooq. Kulturit allaqqinnaat pillugit suliaqarusukkaanni atorneqarsinnaavoq.</p> <p>Videoserien Afrika. Atuartitsissutinik atorniartarfik, Pilersuiffik 2004. Vagn i Japan – besøg i Koyto. DR 2002. Atuartitsissutinik atorniartarfik, Pilersuiffik 48.29 En verden til forskel. DC 30. 164. Filmit tallimat pisimasunik tunngavillit DVD-ngortitat nunarsuup immikkoortuini sisamani nunap inoqqaavisa sisamat pisinnaatitaaffimminnik sorsuutiginninnerannik imallit. Atuartitsissutinik atorniartarfik, Pilersuiffik. Atuagassiap Zapp-ip nittartagaq: http://zapp.ms.dk www.uland.dk (Danmarkimi inuit pisinnaatitaanerannik nunallu ineriartortut pillugit sorsuutiginnittut nittartagaat) www.drk.dk (Dansk Røde Kors-ip nittartagaq)</p> <p>Paasissutissat atuakkaneersut oqaluttuarisaanermik imallit. www.kultur.gl, tassanngaaniit nittartakkat assinik oqaluttuarisaanermut tunngasunik imallit ingerlaffigineqarsinnaapput. www.duda.dk (Qallunaat Nunaanni meeqqat atuarfiannut nittartagaq saaffiginnittoq)</p> <p>Inuunermi Aqusaartakkat/Livets milepæle. Ilinnisiorfik 2004</p>

Iikkagassatut anguniagassat	Atuartitsinissamut siunnersuutit
<ul style="list-style-type: none"> • inuit ataasiakkaat ataatsimullu pisariaqartitaat qanoq inuiaqatigiinni assigiinngitsuni naammassineqartarnersut paasisimasagarfigitsiassagaat • inuiaqatigiit akornanni pisartut pingaarutillit qaqugukkulluunniit ineriartornermut ilaeneri paasisimasagaat 	<p>Atuartut eqimattakkuutaarlutik ajornartorsiutinik inerniliussanillu ulluinnarni inuunerminni nalaattakkaminnik allaanerungaartunik suliaqarsinnaapput. Atuartut projektimik suliaqarnertut sulisinneqarsinnaapput. Assersuutit tulliuuttut suleriaatsimut tassunga tulluurtuupput.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Atuartut kulturini arlalinni inuunermi ikaarsaarnernik pingaarutilinnik suliaqartikkitt: qanoq kikkullu katittarpat? Afrikap kitaani, Thailandimi, Kalaallit Nunaanni, Pakistanimi? <ul style="list-style-type: none"> - Qaqugukkut inersimasunngortoqartarpa? - Kulturini assigiinngitsuni angutaaneq arnaanerlu qanoq paasineqartarpa? • Atuartut piffissap ingerlarngata titarnera - inunngornermiit toqunissap tungaanut – iniminni assilialiorlugu sammissavaat. Titartakkat/assilissallu assigiinngitsut pisunik/ikaarsaarnernik takutitsisut titarnermut tassunga ikkussorneqassapput. • Kulturini assigiinngitsuni inuunermi ikaarsaarnermi inuit ataasiakkaat pisariaqartitaat inuiaqatigiit qanoq ilillutik matussusertarneraat atuartunut misissortikkitt. Soorlu erninermi: napparsimaviit, ernisarfiit, nakorsat angakkullu. Oqaaseqaatit assiliartallu piffissap titarneranut ikkunneqassapput. • Atuartut oqallillik ”oqaluttuami annertuumi oqaluttualiaaraq” sammillugu: soorlu ” Qullissani illumi uani aanaara aataaralu najugaqarsimapput”. Sooruna illoqarfik inuerutitaa-va? Nunarsuatsinni nukissaqarniarnikkut allannguutit suuppat?
<ul style="list-style-type: none"> • Kalaallit Nunaanni Qallunaallu Nunaanni 1850–imiit ullumimut kulturikkut inuiaqatigiissutsikkullu ineriartorneq ilisimasagarfigisagaat 	<p>Pisimasut pingaarutillit erseqqissarniarlugit Kalaallit Nunaata oqaluttuassartaa pingaarneriorlugu atuartut sammissavaat. Sammissap annertunera pissutigalugu arlalinnngorlugu sammineqarsinnaavoq.</p> <p>Aammattaaq sammisaq fagit akimorlugit piffissani assigiinngitsuni ingerlanneqarsinnaavoq, soorlu makkuninnga imaqartunik:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Kalaallit Nunaanni atortorissaarutitigut allanngornerit (fysikkimi suleqateqarluni), soorlu aalisarnerup allanngornera, nalunaarasuartaateqarnikkut attaveqarneq, timmisartorneq. - Inuiaqatigiinni inuuniarnermi atugarisat allanngorneri (pingortitalerineq suleqatigalugu), soorlu nappaatinut akiuunnerup, inuussutissaqarnerup, ineqarniarnerup, il.il. kingunerisaannik inuuneqqortussutisip allanngornera. - Inuunermik oqaluttuat (kalaallisut qallunaatullu) - Taallaat naalakkarsuinermit tunngassutillit (soorlu nipilersornermi suleqateqarnikkut, assersuutigalugu Sume-kkut Azuki-kkullu taalliaat) - Piffissap ingerlanerani kalaallit eqqumiitsuliortut ulluinnarpalaartunik saqqummeeriaasiat. (Aalut Kangermiu, Aka Høegh il.il.). - Soorlu 1920, 30, 50, 70 aamma 90-kkunni assit Danmarkimeersut Kalaallillu Nunaaneersut nunanilu taakkunani inuuniarnermi atukkanik takutitsisut atuartut sanilliullisigit. <ul style="list-style-type: none"> • Atuartut siunnersuutit arlaat projektitut suliarissavaat. Atortussatut siunnersuutigineqartut projektilerineri suleriaasissatut siunnersuutit takukkit.

Naliliinissamut siunnersuutit	Atortussatut siunnersuutit
<ul style="list-style-type: none"> • Atuartut projektimik suliaartik saqqumiutissavaat. Tassunga atatillugu atuartoq/atuartut Kalaallit Nunaanni Danmarkimilu inuiaqatigiit ineriartornerini piffissami aalajangersimasumi pisut ilaat suliaqarnerminni paasisimaneeraat maluginiarneqassaaq. Suliaqarnerup nalaani suliap qanorinneranik ilisimatinneqartuassapput. 	
<ul style="list-style-type: none"> • Atuartup suliaata Kalaallit Nunaanni Danmarkimilu piffissami aalajangersimasumi kulturikkut inuiaqatigiinnilu ineriartormik ilisimasaqarnermik takutitaqarnera maluginiaruk. Atuaqat projektinik suliaqarneq pillugu takuuk. 	<p>Pilersuiffiup Atuartitsissutinik atorniarfianit: Frederiksen, Thomas: Oqaluttuat Misi-gisallu. (Grønlandske dagbogsblade). Kalaallit Nunaanni Naqiterisitsisarfik 1980. 46.79.</p> <p>Projektarbejde. Bent Mortensen. Ilin-niusiorfik 2005.</p> <p>Atuakkat ataatsimoortut piffissaq 1954 – 63-imi pisunik imallit: Danielsen, Jacob: Piniartutut itsakallak inuuneq. Fangerliv I gamle dage. A hunter’s Life in Olden Days. Atuakkiorfik 2002. 59.59. Piffissaq 1894-1938-ip nalaani pisut.</p> <p>Kalaallit Nunaanni meeqqat inuusuttulu pillugit kisitsisitigut paasissutissat / Statistik om børn og unge i Grønland. DC 31.3467. Pineqartut pillugit hæfte-mi maannakkut kisitsisitigut paasissutissat pigineqartut katersorneqarsimap-put. Tabelit/grafit tamarmik naatsumik paasiuminartumik paasissutissartaqar-put. Eqqartorneqartut tassaapput: Inuit pillugit paasissutissat, aningaasarsior-neq, ilinniartitaaneq, peqqinnissaq, atornerluineq, pinerlunniarneq aamma meeqqat inuusuttullu ulloq unnuarlu paaqqinnittarfimmiittut. Hæftit kalaalli-sut qallunaatullu naqitaapput. Atuaqati-giikkuutaanut amerlassusilikkat.</p> <p>Gamle Danmark 1-10. Video.</p>

Naalakkersuinikkut, inatsiseqarnikkut eqqartuussiveqarnikkullu aaqgissuusaaneq	
Ilikkagassatut anguniagassat	Atuartsinissamat siunnersuutit
<ul style="list-style-type: none"> • Namminersorerulluni Oqartussat inatsisitigut tunngavii, matumani Namminersorerullutik Oqartussat eqqartuussiveqarnermut nunanullu allanut politikkeqarnermut pisinnaatitaaffii ilanngullugit, ilisimasaqarfigissagaat 	<ul style="list-style-type: none"> • Namminersorerulernermik inatsimmik naatsumik eqqartuereermermi suut inatsimmi killissarititaanersut, killissarititaasullu taakku piffissap ingerlanerani allanngoriartorneri atuartut sammissavaat. Kalaallit Nunaata eqqartuussiveqarnikkut nunanullu allanut politikkeqarnerup inissisimanera ilanngullugu ilinniartitsisup nassuiaateqarfigissavaa. • Namminersorerullutik Oqartussat inuusuttut inatsisartuinik ingerlatsipput. Taakku qanoq suleriaaseqarnerata www.nanoq.gl –mi takunissaanut periarfissaqarpoq. <ul style="list-style-type: none"> - Atuartut inatsisinik siunnersuusiortikkitt taakkulu tunngavilersortillugit. - Tamatuma kingorna atuartut inatsisissatut siunnersuutigisamik Namminersorerullutik Oqartussat Inatsisaanni tunngavissaqarnersoq misissussavaat. (Atuartut siunnersuutaat inatsimmi paragraf-imut sorlermut inissinneqarsinnaava?) - Atuartut eqimattakkuutaanut (soorlu partiinut) agguakkit. - Atuartut Inatsisartuaqqamik pilersitsissapput tassanilu inatsisissatut siunnersuutitik tunngavilersorlugit saqqummiutissavaat eqqartorlugillu. (Nittartakkami quppernermi taaneqartumi inatsisiliortunit - tassa Inatsisartunit - inatsisit qanoq suliarineqartarnerusut takuneqarsinnaavoq.)
<ul style="list-style-type: none"> • Kalaallit Nunaanni inatsisartut oqartussaaqataanerata qanoq ingerlanneqarnera paasisimasaqarfigissagaat, aamma politikkikkut partiit soqutigisaqaaqatigiiffiillu Kalaallit Nunaanni isummersornermut aalajangii-sarnernullu pingaarutaat ilisimasaqarfigissagaat 	<p>Partiit soqutigisaqaaqatigiillu atortussat tunniussaat aallaavigalugit sammisassanit assigiinngitsunit isummerfigineqarsinnaasunik toqqaasoqassaaq. Atuartut sungiusarlutik sammissaqarnermikkuut paasiniaassavaat, sooq partiit soqutigisaqaaqatigiillu assigiinngitsunik isummertarnerusut.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Atuartut soqutigeriigaannik sammisassamik toqqaasoqassaaq, soorlu ilinniartuunersuutit. Atuartut apeqqutit makku misissussavaat: <ul style="list-style-type: none"> - Pineqartumut partiit assigiinngitsut qanoq isumaqarpat? - Tamatumunnga kattuffiit sorliit soqutigisaqaaqatigiiffittut akuliuppat? - Tapersersuinermit akerliunermulluunniit tunngavilersuutit. <p>Paasiniaanermi paasisat oqallinissamat ataani taaneqartumut atugassatut atuagassiaaqatut allanneqassapput.</p> <p>Atuaqatigiit oqallitsitsilik partiit assigiinngitsut eqqartorneqartumut isumaannik saqqummiussiviusumik.</p> <p>Tamatuma kingorna atuaqatigiit tapersersuinerminnut akerliunerminnulluunniit patsisigisatit oqallissutigilisigit.</p>

Naalackersuinikkut, inatsiseqarnikkut eqqartuussiveqarnikkullu aaqgissuussaneq	
Naliliinissamat siunnersuutit	Atortussatut siunnersuutit
<ul style="list-style-type: none"> • Ilinniartitsisup sammisassamik saqqummiussinerani atuartut pimoorussinerat paasinninnerallu maluginiarneqassaaq. Assersuutigalugu atuartut pineqartoq ilisarisinnaaneraat ilisimasaminnillu ilaartorlugu itisilersinnaaneraat. • Atuartut inatsisissatut siunnersuutitik saqqummiutissavaat. Eqqartuinnerminni atuartut Namminersornerunermut inatsimmik ilisimasatik aallaavigalugit tunngavilersuisinnaanersut maluginiarneqassaaq. 	<p>www.nanoq.gl</p>
<ul style="list-style-type: none"> • Kia soqutigisat suut aallunnerai, suullu siunertaralugit partiit kattuffiillu soqutigisaqatigiit isummertarnersut atuartut paasisaqarfigisimaneraat maluginiarneqassaaq. 	<p>Politikkikkut partiit nittartagaat paasisutissallu naqitat tusagassiiffiillu. www.nanoq.gl www.siumut.gl www.atassut.gl www.demokrat.gl www.ia.gl Kattusseqatigiit Arnat partiit www.kultur.gl</p> <p>Pilersuiffiup Atuartitsissutininik atorniararfianit: Søndergard Jensen, Jacob: Kampen om et lovforslag – politik og unges arbejde. DC 34.22. Folketinge-p inatsisinik nutaanik sana-sarnera pillugu. Inuusuttut sunngiffiminni sulisarnerat pillugu inatsisip pileriartonera. Aningaasarsiornermut, pinngortitamut, kulturimut inuiaqatigiinnullu (sosiologimut) tunngassuteqartut ilanngunneqarput. Hæfte inuit oqartussaaqataanerani, demokratiimi, malittarineqartussanik imaqarpoq. Atuaqatigiikkuutaanut amerlassusilikkat.</p> <p>Eqqartuussiveqarneq pillugu ataatsimiisitaliarsuup aviisi paasisutissiissutaa 2004.</p>

Iikkagassatut anguniagassat	Atuartitsinissamat siunnersuutit
<ul style="list-style-type: none"> • nunat tamalaat akornanni suleqatigiinnermi Kalaallit Nunaata inissisimanera, tassunga ICC, Nunat Avannarliit Suleqatigiiffiat aamma FN ilanngullugit, ilisimasaqarfigissagaat 	<ul style="list-style-type: none"> • Kattuffiit atortussat tunniussaat, tassunga ilanngullugit nittartakkami quppernerit, aallaavigalugit atuartut misissussavaat, kattuffinni assigiinngitsuni soqutigisat suut sammineqartarnerisut. Kattuffiit taakku sammisaannut tunngasunik, sammisamilluunniit Kalaallit Nunaannut attuumassuteqartumik ajornartorsiutaasumik atuartut toqqaassapput. Soorlu meeqqanik sulisoqartarneq: <ul style="list-style-type: none"> - ICC-mit, Nunat Avannarliit Isumasioqatigiiffiannit FN-imillu tamanna qanoq nassuiarneqarpa? Sooruna assigiinngissutsit taakkuusut? - Meeqqanik sulisoqartarnerup akuersarneqarsinnaanera akuersarneqarsinnaannginneraluunniit atuartut nammineq isumartik aallaavigalugu assersuusiorfigissavaat, soorlu ukunani: tæppinik ikaartiterisarneq, ussassaarutitik agguaassisarneq, atuareernerup kingorna meeqqanik paaqutarinnittarneq, aatsitassarsiorfinni sulisarneq il.il. Kattuffinni taaneqartuni sulliviit taamaattut qanoq nassuiarneqarpat?
<ul style="list-style-type: none"> • nunat tamalaat akornanni naalackersuinikkut suleqatigiinneq, tassunga FN, Nato, EU, Europaráði aamma Nunat Avannarliit Suleqatigiiffiat ilanngullugit, ilisimasaqarfigissagaat 	<ul style="list-style-type: none"> • Atuartut eqimattakkuutaanut agguakkit. Eqimattakkuutaat tamarmik kattuffimmik toqqaassapput, taavalu soorlu makku allaaserineqassapput: <ul style="list-style-type: none"> - Kattuffiup suna siunertaraa? - Kattuffiup kikkut aningaasatigut tapersertarpai/kikkut kattuffik aningaasatigut tapersertarpaa? - Nunat sorliit ilaasortaappat? - Oqaluttuassartaata tunuliaqutaa? - Kattuffiup ilisarnaataa! Atuartut kattuffik soorlu planche-t atorlugit atuaqatiminnut ilisaritissavaat. • Eqimattanik nutaanik katiterigit akerleriittunik/ajunaarnersuaqarfiusumik maannakkut pisunik toqqaasillugit. Kattuffiit assigiinngitsut akerleriinnermi/ajunaarnersuarmi ikiuiniarnermi qanoq akuunerat atuartut paasiniassavaat. Saqqummiussineq TV-aviisitullusooq radiokkulluunniit ilanngutassiatut ilillugu saqqummiunneqassaaq.

Naliliinissamut siunnersuutit	Atortussatut siunnersuutit
<ul style="list-style-type: none"> • Atuartut meeqqanik sulisoqarnerup ajoqutai iluaqutaalu eqqartussavaat. Maluginiarneqassaaq atuartut sammisat sorliit kattuffinnut sorlernut atanersut paasisimaneeraat. 	<p>Mongoliamiut pinngualiortaasaat. KNR, 1993. video. (Atuartitsissutinik atorniartarfik, Pilersuiffik 98.255)</p> <p>Kattuffiit assigiinngitsut nittartagaat kiisalu aviisini allatat fjersynimilu ilanngutassiat il.il. www.uland.dk (DK-mi inuit pisinnaati-taaneriniq nunallu ineriartortut pillugit sorsuutiginnittut nittartagaat) www.dennis-rk.dk Olsen, Tupaarnaq Rosing: Qaannat alannguanni. Kalaallit Nunaanni naalakkersuinikkut oqaluttuarisaanermi 1939-79. Atuakkat 2002. Atuaqatigiinnut amerlassusiligaq. Pilersuiffik, Atuartitsissutinik atorniartarfik, 46.79 Gynther, Bent: Vejen mod det nye Grønland. Munksgaard 1989. Atuaqatigiinnut amerlassusiligaq. Pilersuiffik, Atuartitsissutinik atorniartarfik 46.79 Namminersorneruneq ukiuni 20-ni. KNR 1999, video. Pilersuiffik, Atuartitsissutinik atorniartarfik 46.79</p> <p>Nunaqarfivut. KNR. Video. Pilersuiffik, Atuartitsissutinik atorniartarfik 46.79</p> <p>Nunaqarfiit ullumikkut. Sisimiut TV. 1997. Video. Pilersuiffik, Atuartitsissutinik atorniartarfik, 46.79</p>
<ul style="list-style-type: none"> • Kattuffiit assigiinngitsut nunat tamalaat akornanni suliaannik/suleqatigiinnerannik atuartut qanoq ilisimasaminnik saqqummiutaqarnersut maluginiarneqassaaq. 	<p>Kattuffiit nittartagaat takukkit.</p>

Iikkagassatut anguniagassat	Atuartitsinissamat siunnersuutit
<ul style="list-style-type: none"> • nunat tamalaat akornanni inuit pisinnaatitaaffii, avatangiiisit il.il. pillugit soqutigisaqatigiiffiit naalagaaffittut pituttorsimanngitsut ilisimasaqarfigissagaat 	<ul style="list-style-type: none"> • Atuartut sammisamik aaliangersimasumik suliaqarnikkut peqatigiiffiit makku sammissavaat: Amnesty International, Greenpeace imaluunniit Læger uden Grænser. Suliamik suliarinninnermi apeqqutinut naleqquttunut assersuutit: Læger uden Grænser <ul style="list-style-type: none"> - Qanoq sumilu sulisarpat? - Piffimmi sumi sulisinnaanerat kikkut isumagisarpaat? - Sooruna Læger uden Grænser sumiiffiit arlaannit tunuaannartartut? <p>Sammisaq pillugu apeqqutit oqallinnerlu aallaavigalugit atuartut ajornartorsiuteqarfimik misissugassaminnik aalajangersaassapput.</p> <p>Sammisamik suliaqarluni sulisarneq pillugu atuagaq takuuk.</p>
<ul style="list-style-type: none"> • naalackersuinikkut aaqquisuussaanerup Paarsisutoqqaniit Namminersorneruluni Oqartussaalernermut ineriartornerata pingaarnersaat ilisimassagaat 	<ul style="list-style-type: none"> • Ataatsimoorluni paarsisutoqqaniit ullumikkumut piffissap nutaanngoriartornera titarninngorlugu sunillu pisoqarsimaneranik takussutissartalerlugu sanasoqassaq. <ul style="list-style-type: none"> - Atuaqatigiit eqimattakkuutaanut agguarneqassapput. Eqimattakkuutaallu piffissamik aaliangersimasumik sammisaqassapput naalackersuinikkullu ataatsimoorfiit pillugit paasissutissanik ujaasissallutik. - Eqimattakkuutaanut/piffissamat atortussanik naapertuuttunik ilinniartitsisoq nassaarlunilu agguassaasq. - Eqimattakkuutaat tamarmik immikkut piffissaq taasaq naapertuuttumik oqaasertalersusavaat assiliartalersorlugulu. - Eqimattakkuutaat tullerriiarlutik ukiut nutaanngoriartornerat malillugu suliatik saqqummutissavaat, taamaalilluni ineriartornermi naalackersuinikkut ataatsimoorfiit pingaarnersaat erseqqissumik saqqummersinneqarsinnaaqullugit.

Naliliinissamat siunnersuutit	Atortussatut siunnersuutit
<ul style="list-style-type: none"> • Saqqummiinermi atuartut kattuffiit annertunerusumik paasisimasaqarfigineruler-simaneraat maluginiarneqassaaq. 	<p>www.menneskeret.dk. Nittartagaq ilinniusianik Institut for Menneskeret-tigheder-mit suliarineqarsimasunik imalik.</p> <p>www.redbarnet.dk. Nittartagaq nunani allani meeqqat atugaannik, meeqqat sulisarnerannik, il.il., imalerujussuaq. Aamma meeqqanut nunanit allaneersu-nut inuit ataasiakkaat oqaluttuarisaane-rannik imalik.</p> <p>Pimlott, John: Mellemøsten – konflikternes baggrund. Ålørke 1991. Atuaqatigiinnut amerlassusiligaq, Pilersuiffik Atuartitsissutinik atorniartarfik 98.15</p> <p>Høirup, Mogens og Poul Otto Morten-sen: I have a Dream. Martin Luther King. Munksgaard 1995. Atuaqatigiin-nut amerlassusiligaq. Pilersuiffik, Atuartitsissutinik atorniartarfik 99.4 (tuluttooq)</p> <p>Projektarbejde. Bent Mortensen. Ilin-niusiorfik. 2005</p> <p>Gilbert, Adrian: Den franske revolution DC 92.4. Flachs 1995. Atuaqatigiinnut amerlassusiligaq, Pilersuiffik, Atuartit-sissutinik atorniartarfik.</p> <p>Zapp – Unge i konflikt. Mellemfolke-ligt Samvirke 2001. Atuaqatigiinnut amerlassusiligaq. Pilersuiffik, Atuartit-sissutinik atorniartarfik 98.22.</p> <p>Høirup, Mogens og Poul Otto Morten-sen: I have a dream. Martin Luther King. Jr. Munksgaard 1995, atuaqati-giinnut amerlassusiligaq, Pilersuiffik 99.4 (tuluttooq). www.danida-publikationer.dk www.SkoDa.dk</p>
<ul style="list-style-type: none"> • Taakkua pillugit saqqummiussat aammalu apeqquiti/oqallinnerit aallaavigalugit atuartut naalakkersuinikkut aqqissueriaatsit ineriartornerinik ilisimasaminnik takutitsinersut maluginiarneqassaaq. 	<p>Pilersuiffiup Saqqummiivik atorniartar-fianit: Grønlandernes Historie fra urtiden til 1925. Namminersornerulerneq pillugu inatsit, www.nanoq.gl</p>

Ilikkagassatut anguniagassat	Atuartitsinissamut siunnersuutit
<ul style="list-style-type: none"> • silarsuup oqaluttuarisaanerani 1900-kkut aallartilaaneranniit pisimasut pingaarnert, tassunga sorsunnersuit nunallu tamalaat akornanni naalackersuunikkut aklerliissutsit pingaarnert ilanngullugit, ilisimasagaat 	<p>Ilikkagassatut anguniagassap imaa ataatsimoortillugu imaluunniit agguataarlugu qaqeqqit-taqattaarlugu ingerlanneqarsinnaavoq. Aammattaaq sammisaq sammisanut allanut ilanngullugu ingerlanneqarsinnaavoq.</p> <p>Ukiut nutaanngoriartornerat naapertorlugu sammisaq suliarineqarsinnaavoq, atuartut pisut tullerriaarnerinik eqqortumik paasinnessinnaaqqullugit. Tamanna ilaatigut piffissap ingerlarnagata titarninngorlugu atuaqatigiit inaanni ukioq tamaat nivingatinneqartussanngorlugu ikkussuiniikkut pisinnaavoq. Piffissap ingerlarnagata titarnera sammisat aalajangersimasut pillugit paasissutissanik ikkussuiffigiuarneqartassaaq.</p> <p>Sammisassatut siunnersuutit: Kalaallit Nunaannut sunniutit. - Europami sorsunnersuit. - Sorsunnersuit aappaat. Sorsunneq nillertoq. Thulimi radari, Koreami sorsunneq aammalu Cubami ajornartorsiorneq. - Nunat kangilliit isasoornert. Tassunga ilanngullugu qarmarsuup uppisinnerqarnera Tysklandip kattuteqqilerneranut aallarniutaasoq. - Ulloq 11. september USA-mi World Trade Centerimut peqqarniiserneq. Peqqarniisertarnerut atatillugu qunusaarinerit. Akerleriinnerni tunuliaqutit tassunga ilanngullugit Israelip Araberillu akornanni pissutsit. - Nunasiat – nunasiaatillillu.</p> <p>Sammisaq piffissap ingerlanerani titarnermut piffissanut assigiinngitsukkuutaartunut inisittarlugu sammineqarsinnaavoq. Sooruna Europami nunat pissaanillit nunasiaateqalersut? - Nunasiaateqarnerup atorunnaariartornera.</p> <p>Atuartut ilinniartitsisullu kissaataat naapertorlugit qulaani sammisassatut siunnersuutit assigiinngitsunngorlugit sammineqarsinnaaapput.</p>
<ul style="list-style-type: none"> • nunarsuaq tamakkerlugu naalackersuiniikkut aningaasaqarnikkullu aqqis-suussaarnert assigiinngitsut eqqarsartaatsillu ineriartorneranni pingaarnersiorlugit aamma ineriartornermi tasani oqaluttuarisaanermi qitiusumik pisut ilisimassagaat 	<p>Atuartut oqaluttuarisaanermi allattukkat najoqqutaralugit inuiaqatigiit assigiinngitsut allaserissavaat.</p> <p>Soorlu makku piffissap ingerlanerana naapertorlugu sammineqarsinnaaapput: - Tuluit Naalagaaffissuat (The British Empire). Tuluit pissaanerat 1900-kullu aallartinnerisa missaanni nunasiaasa namminersulernissaasa tungaannut, matumani aqutseriaaseq pingaarnertullugu sammineqassamat. - Russit 1917-mi mumisitsinerat. - Kommunistit planøkonomiat. - 1933 – 1945 Inuiaqatigiit nazistiusut. - 1945 Sorsunnersuit aappaat naavoq. Marshallip-ikiuunnera (Marshall-hjælp) - 1945 – 49 Nunarsuup kommunistinut kapitalistinullu immikkuullarissunngornera. - Kapitalistit niuernerinik ingerlatseriaasiat ”nukiit killeqanngitsumik atornerqarfia” assigiinngitsunik takussutissalersorlugu sammineqassaaq. - Kitaani demokratiit. - Sorsunnersuit aappaata kingorna nunarsuarmi kisermaassillutik naalackersuinerinik ingerlataqartut. - 1991 Sovjetunioni kommunistiusoq isasoortoq.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Atuartut misissorusutartik ataaseq toqqassavaat, soorlu projektit/sammisatut aalajangersimasatut ingerlakkusutartik. Misissukkat atuaqatigiinnut saqqummiunneqassapput, tassunga ilanngullugu atuaqatit nunarsuarmi pisartunik saqqummiunneqartartunik ilisimasaannik atuartut namminneerlutik misissuinerat.

Naliliinissamat siunnersuutit	Atortussatut siunnersuutit
<p>Sammasat assigiinngitsut imarisaat taakkunanilu anguniakkat apeqqutaatillugit atuartut ataavartumik ilisimatinneqartassapput.</p> <p>Ukiup ingerlanerani saqqummiisarnerni atuartut 1900-kkut aallartinneranniit ullumikkumut oqaluttuarisaanermi pisut kiisalu aaqqissueriaatsit eqqarsartaatsillu assigiinngitsut isummerfigisinnaaneraat maluginiarneqassaaq.</p> <p>Atuartut oqalugiartarnernit, kalaallit/qallunaallu oqaasiini allattariarsorluni saqqummiinerit, filmit soorlu "Schindler's liste" qallunaatut atuartitsineq suleqatigalugu sammisinnaavaat.</p> <p>Sammasaq arlaleriarluni assigiinngitsunillu periuseqarluni saqqummiuttariaqarsorinarmat naliliinerit assigiinngitsut taakununnga tulluurtut atortariaqartassapput.</p>	<p>1. Verdenskrig. Qallunaat oqaasiinik atuartitsinermik suleqateqarnermut ilagitillugu Erich Marie Remarque: Intet nyt fra Vestfronten-ip ilaa atuarneqarsinnaavoq. Atlasimi: Grønland og verden, (atlas qaortoq) qupperneq 31-mi Europami 1914, 1918, 1945, 1996 aamma 2003-mi naalagaaffiit assingi ilaapput.</p> <p>2. Verdenskrig. Pilersuiviup katalogia Atuartitsissutininik atorniartarfimmeersoq takuuk.</p>
<ul style="list-style-type: none"> • Saqqummiinerup nalaani oqaluttuarisaanermi toqqarneqartumi naalackersuinik-kut aningaasaqarniarnikkullu ineriartornermik ilisimasaqarnermik atuortoq takutitsinersoq ilinniartitsisup maluginiassavaa. • Ilinniartitsisoq peqatigalugu atuartup nammineq misissuisimanermi utertinneqarluni nalilersorneqarnera isummerfigissavaa. Inernerit atuartup iliuusissatut pilersaarutaanut nutaamut tunngaviussaapput. 	<p>Katalogi Pilersuiffiup Atuartitsissutininik atorniartarfianeersoq takuuk.</p>

Aningaasaqarnej, inuussutissarsiornej teknologiilu	
Ilikkagassatut anguniagassat	Atuartsinissamat siunnersuutit
<p>• Kalaallit Nunaanni aningaasaqarnermi pissutsit pingaarutillit, tassunga Kalaallit Nunaanni tunisassiarineqartut nunallu niueqatigineqartut pingaarnerit ilanngullugit, paasisimasagarfigitsiasagaat</p>	<p>Diagrammit assigiinngitsut, soorlu søjlediagrammit, cirkeldiagrammit il.il. sananeqarnisaat siunertaralugu sammisaq soorlu matematikkimik atuartsineq peqatigalugu ingerlaneqarsinnaavoq.</p> <p>Akileraarutit akitsuutillu</p> <ul style="list-style-type: none"> • Kalaallit Nunaanni Naatsorsueqqissaartarfimmi akileraarutit assigiinngitsut atuartut misissussavaat: <ul style="list-style-type: none"> - Namminersornerullutik Oqartussat aningaasarsianit akileraarutitigut iseritaat. - Kommuunit aningaasarsianit akileraarutitigut iseritaat. - Atuisut akileraarutaat akitsuutillu assigiinngitsut. - Akileraarutit tunngavii – innuttaasut isertitaat. - Naalagaaffimmit tapiissutit (Danmarkimii) <p><i>Akileraarutitigut isertitat:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • Akileraarutit sumut atornerqartarpat? <ul style="list-style-type: none"> - Soorlu Namminersornerullutik Oqartussat akileraarutit sumut atorneraataat atuartut misissussavaat. - Taamatuttaaq kommunerisap aningaasarsianit akileraarutitigut isertitani sumut atornerai atuartut misissorsinnaavaat. <p>Avammut tunisassiat nioqutissanillu eqqussuineq</p> <p>Aallarniutigalugu inuussutissarsiuutit pingaarnernut, pingaarnerit tulliinut pingaarnerillu pingajuannut tulleriiaarneri atuartut ilikkartariaqarpaat.</p> <p>Inuussutissarsiuutit pingaarnerit makkuupput: aalisarnej, piniarnej, nunaateqarnej, orpipassuaateqarnej, naatitalerineq, aatsitassarsiornej allallu.</p> <p>Inuussutissarsiuutit pingaarnerit tullii makkuupput: suliffissuit aamma sanaartornermik ingerlataqartut kiisalu kommunit pilersuinerimik ingerlatsivii, soorlu innaallagissiornej, kiassaateqarfii il.il.</p> <p>Inuussutissarsiuutit pingaarnerit pingajui makkuupput: Inuussutissarsiuutigalugu sullissinerit, soorlu niuernej, allaffissorneq, niuernerimik ingerlatsisut, angallassineq, pisortat suliffeqarfiutaat, soorlu: napparsimaviit, angerlarsimaffinni paaqqinniffiit, atuarfii assigiinngitsut, kommunit allaffeqarfii, kigutileriffiit, eqqartuussissuserisut il.il.</p> <p>Avammut tunisassianik nioqutissanillu eqqussuinerimik niuernikkut oqimaaqatigiissaarineq.</p> <p>Avammut tunisassiat nioqutillu eqqussorneqartut sanilliunneqarnerat niuernerimilu tassani oqimaaqatigiissitsisarnej.</p> <p>Atuartunut erseqqissarneqassaaq, avammut tunisassiornerup nioqutissanillu eqqussuinerup oqimaaqatigiinnissaasa pingaaruteqarnera.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Nioqutissat sorliit Kalaallit Nunaata avammut tunisassiarisarnerai atuartut misissussavaat. <p><i>Avammut tunisassiat:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - Nioqutissat tunineqarnerimmi qanoq naleqarneri tulleriiaarlugit allatorneqassapput. <p>Nioqutissat agguataarneri Kalaallit Nunaanni Naatsorsueqqissaartarfup nittartagaani www.statgreen.gl takuneqarsinnaapput.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Naggataagut avammut tunisat tamakkerlugit ataatsimut allanneqassapput. <p><i>Nioqutissanik eqqussuineq:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - Nioqutissat eqqussorneqartut taamatuttaaq suliarineqassapput. - Naggasiullugu avammut tunisassiat nalingi nioqutissallu eqqussorneqartut nalingi nassaarineqassapput nikingassutaallu nassaaralugu. - Nioqutissat eqqussorneqartut nalingisa avammut tunisassiat nalinginit anginerunerata kingunera atuartut peqatigalugit oqaluserineqassaaq. <p>Sammisap ingerlanerata nalaani, soorlu nunatsinni aatsitassarsiornerimik ingerlatsineq, imermik avammut tunisassiornej pillugit, atorussanik/paasisutissanik ilinniartitsisoq tapiliussisassaaq.</p> <p>Kalaallit Nunaata niueqatigiiffii pingaarnerit</p> <p><i>Nunarsuarmi niuernej</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • Kalaallit Nunaata Naatsorsueqqissaartarfianit paasisutissat tunngavigalugit atuartut eqimattakkuutaarlutik Kalaallit Nunaat nunanut sorlernut avammut tunisassiornersoq aammalu nioqutissat nunanit sorlernit tikisinneqartarnersut takussutissianngorlugit suliarissavaat.

Aningaasaqarneq, inuussutissarsiorneq teknologiilu	
Naliliinissamat siunnersuutit	Atortussatut siunnersuutit
<ul style="list-style-type: none"> • Atuartut suliatik plakaatinngorlugit saqqummiutissavaat, akileraarutinilu kiisalu akitsuutini pissutsit pingaarnerit nassuiaateqarfigalugit. <p>Atuaqatigiinni oqallinnerit atuartullu ataasiakkaat portfolioi najoqqutaralugit atuartup nunap avammut niuernerani nioqqutissanillu eqqussuinerani pissutsit pingaarnerit paasisaqarfiginerai maluginiarneqassaaq.</p>	<p>www.statgreen.gl</p> <p>Danmarkimi Statsministeria ukiut tamaasa Kalaallit Nunaanni aningaasarsiorneq pillugu saqqummersitsisarpoq, taakkualu ilaat atuartitsinermi atorneqarsinnaapput.</p> <p>www.stm.dk publikationer-it ataanni.</p> <p>Aidt, Leif m.fl.: Kalaallit Nunaat Nuna-lerutit. Ilinnisiorfik 2000.</p> <p>Secher, Karsten: Kuulti qaqortoq kuultivillu. Geus 2004.</p> <p>Secher, Karsten: Det hvide guld og det ægte guld. Geus 2004.</p> <p>Minedrift og miljø i Grønland. Geus 2001. Pilersuiffik 69.9. Atuaqatigiinnut amerlassusiligaq.</p> <p>Kalaallit Nunaanni aatsitassarsiorneq avatangiisillu/ Poul Johansen. Nuuk: Aatsitassanut ikummatissanullu Pisor-taqarfik, 2001, Pilersuiffik 69.9. Atuaqatigiinnut amerlassusiligaq.</p> <p>Aidt, Leif m.fl.: Kalaallit Nunaat Nuna-lerutit. Ilinnisiorfik 2000.</p> <p>Gultisiorfik Nalunaq. KNR 2000. Video. Pilersuiffik 69.95.</p>

Ilikkagassatut anguniagassat	Atuartsinissamat siunnersuutit
	<p>Diagramminik assigiinngitsunik suliaqarneq matematikkimik atuartsineq peqatigalugu ingerlanneqarsinnaavoq.</p> <p>Kisitsisit sunik tunuliaqtaqarnerannik paasiniaanerminni atuartut suliffeqarfik toqqagartik, soorlu Royal Greenland, iluaqtaasumik suliarisinnaavaat.</p> <p>Sammisaq pillugu atuakkiortoqarsimanngilaq. Suliffeqarfiilli atortussanik piariikkanik peqartarmata ilinniartitsisup suliffeqarfik toqqarneqartoq saaffigalugu paasisutissanik piniarfigisinnaavaa, soorlu makkunanga:</p> <ul style="list-style-type: none"> - avammut tunisat annertussusaat nalingilu - nunat atortussanik pisariaqartitanik tikisitsisarfiit qanorlu tikisitat naleqarneri pillugit nalunaarsukkat.
<ul style="list-style-type: none"> • ullutsinni pissaqarniarnermi aningaasaqarnermilu aaq-qissueriaatsit assigiinngitsut nunarsuarmioqatigiillu pissaqarniarnerat aningaasaqarnerallu, tassunga ilann-gullugit nunanut pisuunut piitsunullu agguataarnera, ilisimasaqarfigissagaat 	<ul style="list-style-type: none"> • Atuaqatigiit eqimattakkuutaarlutik nunanik piitsunik pisuunillu taaguisillugillu assersuosiortikkat. Atuartut siunnersuutaat FN-imit allattukkanut naleqqiunneqassapput. Tamatuma kingorna nunat piitsut assigiinngitsut atuartut sammissavaat. Piitsuunerup inunnut ataasiakkaanut inuiaqatigiinnullu patsisai sunniutaalu misissusavaat. Naqitat, soorlu peqatigiiffinit internettikkulluunniit pissarsiarineqarsinnaasut, atorlugit inuusuttut nunani allani assigiinngitsuni ulluinnarni inuunerat atuartut allaaserissavaat, soorlu Kinami, Bhutanimi, Ghanami, Perumi il.il. Atuartut ulluinnarni namminneq inuunertik misissukkaminut sanilliutissavaat. Atuartut oqallissaarummik nipilersornerni fag-it peqatigalugit suliaqassapput.
<ul style="list-style-type: none"> • nunarsuarmi inuiaqatigiit siullerniit massakkumut tunisassioriaatsit inuussutissarsioriaatsillu ineriartornermi killiffii pingaarnerit ilisimasaqarfigissagaat 	<p>Atuartut sammisaq ilikkagassatut pilersaarutini sammisanut allanut assingusunik imaqartunut soorlu ukununga ilagitillugu suliarisinnaavaat: qulequtaq ”Kulturi inuiaqatigiillu qanga ullumilu”: inuiaqatigiinni siullernit massakkumut ineriartornermi pisut ilisimasaqarfigai, imaluunniit ”Aningaasarsiorneq, inuussutissarsiutit teknologilu”: teknologimik ineriartornerup naalakkersuinermut, inuuniarnermut aningaasarsiornikkullu aqqissuussiner-mut sunniutai ilisimasaqarfigai.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Atuartut piffissap ingerlarngata titarnera kiisalu nunarsuarmi najukkat assigiinngitsut tunisassioriaatsit pingaarnerit ersarissarneqarnerinik takussutissaqarfiusut suliarissavaat. Atuartut eqimattakkuutaanut agguarneqassapput. Eqimattakkuutaat piffimmik/nunamik toqqaassapput, tassanilu tunisassioriaatsit inuussutissarsiutillu ineriartorneri sammineqassapput. Inuiaqatigiit ineriartorneranni killiffiit pingaarutillit ilinniartitsisup nassuiaatigissavai, soorlu: <ul style="list-style-type: none"> - Katersinermik piniartutullu inuussutissarsiuteqarneq. - Nunanik ikuallaasarluni naasorissaasuuneq. - Inuiaqatigiit nunaateqarnermik ingerlataqartut – nammineq pilersorlutillu niuerner-mik tunngaveqartut. - Assasornermik inuussutissarsiuteqarneq. - Inuiaqatigiit suliffissuaqarnermik ingerlatsisut. - Inuiaqatigiit teknologimik ilisimatusarnermik tunngaveqartut. <p>Atuartut piffissap ingerlarngata titarnera oqaaseqaatinik itisiliissutaasunik ilallugu atua-qatiminnut saqqummiutissivaat.</p>

Naliliinissamut siunnersuutit	Atortussatut siunnersuutit
<ul style="list-style-type: none"> • Atuartut oqallissaarummik saqqummiinermikkut namminneq inuuniarnikkut atugarisamik nunanilu piitsuni atugassarititaasut assigiinngissutaat ilisimalersimaneraat maluginiarneqassaaq. 	<p>go@geografforlaget.dk www.geografforlaget.dk</p> <p>Atuakkat nunalerutit assigiinngitsut: GO 1, GO 2, GO 3, GO 4, GO 5, GO Norden m. Atuakkat qallunaatut kalaallisullu naqitaapput. www.ilinniusiorfik.gl Geotoper atuagaapput nunalerutit nu-taat, ilaannakortumik tamakkiisumil-luunniit kalaallisut saqqummersinne-qarsimasut.</p> <p>Pilersuiffiup Atuartitsissutinik atorniartarfiata katalogi saqqummersitaa takuuk.</p>
<ul style="list-style-type: none"> • Atuartut saqqummiussinermikkut ineriartornermut tunngatillugu piffimmi/nunami tunisassiornermi inuussutissarsiornermilu pissutsinik ilanngussisinaanertik takutissavaat. 	<p>Pilersuiffiup Saqqummiivik atorniartarfiatit: Geografi, fag og undervisning. Geograf Forlaget. 1999.</p> <p>Pilersuiffiup Atuartitsissutinik atorniartarfiata katalogi saqqummersitaa takuuk. http://booking.p-center.gl/bookingweb</p>

Silarsuaq avatangiiserput	
Ilikkagassatut anguniagassat	Atuartsinissamat siunnersuutit
<ul style="list-style-type: none"> • nunarsuup assinga ilisimal-lugulu qularnaatumik sumiiffisiorfigisinnaassagaat 	<p>Sammisani tamani nunap assingi atlasillu atorneqartariaqarput – akullernilu ilikkagassatut anguniakkanut pissusissamisoortumik nangeqqiinerulluni. Atuartut piffiit sammisatit atlasini, globusini, internetimi nunat assingini il.il. nassaarinissaat sungiusassavaat.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Makitsinikkut misileraaneq: Atuartut eqimattakkuutaarlutik makitsinikkut imminnut suliaassiisutit misileraaffissaminnik sanassapput. • Kissassaatigalugu sungiusaat: Nunaannarmi illoqarfinnilu pinnguaat (nuna F-imik aallaqqaatilik, illoqarfik F-imik aallaqqaatilik il.il) makitsilluni sungiusarnermik annertusarneqassaaq, tassa nuna illoqarfillu makitsilluni toqqarneqartassaaq.
<ul style="list-style-type: none"> • aningaasaqarnerup inuussutissarsiornerullu ineriartornerisa Kalaallit Nunaanni 1900-ikkunni aamma 2000-ikkunni nunassiortornermut sunniuteqarnerat paasisima-saqarfigissagaat 	<ul style="list-style-type: none"> • Atuartut nunap assingini piffissani assigiinngitsuneersunik suliaqassapput allannguutaallu allattorlugit. (Nunaqarfii/illoqarfii sorliit inuerutitaanikuuppat suullu pinngorsimappat). Allannguutit patsisigisinnaasaat assigiinngitsut atuatigiiit inaanni isummersuutigineqassaput. Atuartut eqimattakkuutaanut agguassapput eqimattallu nunarsuup ilaanik tamarmik immikkut ataatsimik sammisaqarlutik: <ul style="list-style-type: none"> - Atuagassiat atorussallu nunamut tassunga naleqquttut nassaarikkit. - Isummersuutit sammineqassapput. - Allannguutit eqimattakkuutaanit eqqartorneqarlutillu inissinneqassapput. - Inerniliinerit naggasiinermi saqqummiunneqassapput ataatigiiarneqarlutillu. • Kalaallit Nunaata Naatsorsueqqissaartarfianit kisitsisit paasisutissat aallaavigalugit atuartut najugaqarfii nassuiassavaat: illoqarfii sorliit ullumikkut alliarpat sorliillu inukilliarpat. • Nunap immikkoortuini aalajangersimasuni nunaqarfii inuerutinneqarsimasut pillugit kommuunit teknikkikkut immikkoortortaarfii Nunattaluunniit Katersugaasivia Toqqorsivialu (www.natmus.gl) saaffigineqarsinnaapput. Nunaqarfii ataasiakkaat inuerutitaanerannut suna pissutaanersoq atuartut misissussavaat. • 1970-ikkunni aalisarnermik ineriartortitsineq tamannalu illoqarfinnut qanoq sunniuteqarnersoq atuartunut misissortinneqassaaq. • Kisitsisit Kalaallit Nunaata Naatsorsueqqissaartarfianeersut (www.statgreen.gl) tunngavigalugit Kalaallit Nunaanni illoqarfinni aaliangersimasuni innuttat amerlassusaat misissorneqassapput (angutit, arnat, ukionut agguataarneri, tikerarnerit/nuutarnerit). Kisitsisit taakku illoqarfimmi tassani inuussutissarsiornermut ilinniarnermullu aammattaq ineqarniarnikkut periarfissanut sanilliunneqassapput.
<ul style="list-style-type: none"> • nunassiortoriaatsit ineriartorneri taakkulu 1900-ikkunni aamma 2000-ikkunni nunarsuarmi sumiiffinni assigiinngitsuni inuiaqatigiinnilu assigiinngitsuni tunngavii, tamatumunnga illoqarfissuaqalernerit ilanngullugit, ilisimasaqarfigissagaat 	<ul style="list-style-type: none"> • Atuartut nalitsinni illoqarfissuarmik nunarsuatsinni killermi inissisimasumik ataatsimik nunamilu siarsagaasumiittumik ataatsimik toqqaasinneqassapput. <ul style="list-style-type: none"> - Nunap assingi atuagassiallu naleqquttut atorlugit illoqarfii oqaluttuassartaat allaasirineqassapput. - Illoqarfii ineriartornerannut suut pissutaappat, soorlu inuussutissarsiornerikkut allannguutit, assartuineri periarfissat, nunasinerit/nunanut nussornerit, ajunaarnersuit. - Eqimattakkuutaat Power Point imaluunniit allagartarsuit atorlugit suliaminnik saqqummiussissapput. - Saqqummiunneqartut aallaavigalugit nunarsuarmi sumiiffinni assigiinngitsuni nunassitarnep inuiaqatigiillu ineriartornerisa ataatigiiinnerinut nassuiaatit nalinginnaasut ataatigiiit oqallisigissavaat.

Silarsuaq avatangiiserput	
Naliliinissamut siunnersuutit	Atortussatut siunnersuutit
<p>Kulturikkut inuiaqatigiilerinermilu fagini makitsinikkut ilisimasanik misiliisarnissat annikitsut ingerlanneqartarnissaat pissusissamisuusaaq. Sammisani allani atuartut atlasiit nunallu assingi allat paasissutissartaat isumatu-saartumik paasinnilluarlutillu atorneraat maluginiarneqassaaq.</p>	<p>Atlas. Kalaallit Nunaat Nunarsuarlu. Ilinniusiorfik. 2003 – hæftinik suliassartalik. Kopimappit assigiinngitsut blindkortil-lit.</p> <p>Kort-it atorlugit misiliiniruit: www.geograhvolympics.com</p>
<ul style="list-style-type: none"> • Atuartut soorlu G-50-ip aamma G-60-ip oqaluttuarisaanikkut paasissutissartaat nunap assingini paasissutissanut pissarsiaminnut ataqatigiissinnaaneraat maluginiaruk. • Atuartut isummersuutininik nassuiaatinillu piviusorsiorunik saqqummiussisinnaa-nersut – kiisalu inuussutissarsiutitigut ineriartorneq paasisimaneraat maluginia-ruk. 	<p>Atlas. Kalaallit Nunaat Nunarsuarlu. Ilinniusiorfik 2003.</p> <p>Bentzon, Ditte: Fra fanger til arbejder, DC 46.79. Aschehoug 1985. Atuaqati-giinnut amerlassusiligaq. Pilersuiffik, Atuartitsissutinik atorniartarfik.</p> <p>Kalaallit Nunaat - nuna alutomartog. DC 46.7. Video. Pilersuiffik, Atuartit-sissutinik atorniartarfik.</p> <p>Andala aamma Sofiannguaq DC 46.74. Video. Pilersuiffik, Atuartitsissutinik atorniartarfik</p> <p>Kiserliornerup kingorna/Efter ensom-heden 30.17267. Video. Pilersuiffik, Atuartitsissutinik atorniartarfik.</p> <p>www.natmus.gl www.statgreen.gl</p>
<ul style="list-style-type: none"> • Atuartut suliaminnik soorlu Power Point atorlugu saqqummiussisinneqassapput (oqaasertalikkani, assiliartalersukkanik grafilersukkanillu). • Atuartut nunarsuarmini sumiiffinni assigiinngitsuni nunasseriaatsip inuiaqatigiillu ineriartornerisa ataqatigiinnerannut patsisaasunik paasinninnerminnik takutitsi-nersut maluginiarneqassaaq. 	<p>Pilersuiffiup Atuartitsissutinik atorni-arfianit: Atuagassiaq Zapp Oqaluttuarisaanermi taasassat ataasiak-kaat nunallu ataasiakkaat pillugit taku-saqarusukkuut, takukkit: Atuartitsissuti-nik atorniartarfiup katalogiani dc-nr. 30-36, 40-49 aamma 91-98. Atuakkanik piniarneq online: http://booking.p-center.gl/bookingweb</p> <p>Aktivitetshæfte 2 – Geografi og sam-fund, Ilinniusiorfik 2004.</p>

Ilikkagassatut anguniagassat	Atuartitsinissamat siunnersuutit
<p>• inuussutissarsioriaatsit tunisassioriaatsillu, kulturit inooriaatsillu assigiinngitsut nunagisani nunarsuarmilu tamarmi pinngortitami avatangüisinut assigiinngitsutigut sunniuteqartarneri paasisimasaqarfigitsiassagaat</p>	<p>Sammisaq iluaqutissartalimmik sammisat allat assingusunik imallit peqatigalugit ingerlanneqarsinnaavoq: aningaasaqarneq, inuussutissarsiomeq teknologili aamma inuiaqatigiileri-neq takukkit. Aammattaaq sammisaq pinngortitalerineri atuartitsineq peqatigalugu ingerlanneqarsinnaavoq.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Atuartut sumiiffiit annikitsut inooriatsip avatangüisillu qanittumik ataqatigiiffigisaat nassaarissavaat, soorlu Bhutan, Amazonimi eqqillit, aalisartut Polynesiamiut, kalaallit piniartut. <ul style="list-style-type: none"> - Inuussutissarsioriaaseq nioqutissioriaaserlu nassuiarneqassapput. - Pissutsit suut avatangüisinut sunniuteqartarpat? - Inuussutissarsioriaatsit nioqutissioriaatsillu sumiiffinni pinngortitamut nunarsuarmilu pinngortitap pissusaanut qanoq sunniuteqartarpat? <p>Assersuutit taakku sammineqareernerisa kingorna atuartut inooriaatsit najugaqarfigeqqaakkamiit ungasinnerusumiittut sammissavaat, soorlu illoqarfissuarni inooriaatsit. Pinngortitaq illoqarfissuarmiunit qanoq atorluarneqartarpa - tassungalu taarsiullugu illoqarfis-suit inunnut sunik tunniussaqaarsinnaappat.</p>

Naliliinissamut siunnersuutit	Atortussatut siunnersuutit
<p>Sammisaq projektitut suliassatut tulluurtuuvoq.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Atuartut avatangiisinut sunniutinik inuit pilersitaannik aammalu pinngortitap pilersitaanik immikkoortitsisinnaanersut maluginiarneqassaaq. 	<p>Kuussuaq Amazonas, DC 48.88. Båndimut immiussaq. Pilersuiffik.</p> <p>Tulugaq. DC 58.27. Video, Atuartitsisutininik atomiartarfik. Pilersuiffik.</p> <p>Programmit 10-it taakkua, kalaallisut qallunaatullu oqaasertallit, uumasut ukua pillugit imaqarput:</p> <p>Immami uumasut: Qilalugaq qanortaq, Qilalugaq qernertaq, Nanoq, Aaveq.</p> <p>Timmissat: Appa, Miteq, Imeqqutaalaq.</p> <p>Saattussat aalisakkallu: Saattuaq, Qaleralik aamma Saarullik.</p> <p>Programmit tamarmik pingasunik immikkoortortaqarput. Immikkoortumi siullermi Kalaallit Nunaanni uumasunik/aalisakkanik paasissutissat tunngavusut aallaqqaataasarput, tullermi uumasunik ilisimatoq uumasunik/aalisakkamik pineqartumik apersorneqartarpoq, kingullermilu inatsisigut allaffissornikkullu nakkutilliisumik uumasup/aalisakkap nakkutigineqarnera pillugu apersuisoqartarluni.</p> <p>www.danida-publikationer.dk</p> <p>www.duda.dk</p> <p>www.uland.dk</p> <p>www.demis-rk.dk</p>

Inuiaqatigiilerinermi ilikkagassatut pilersaarutit

*****

C: Tapiliusseq

Tapiliusseq C1 – Kalaallit Nunaata oqaluttuarisaanera pillugu atuakkat

Gad, Finn: "Grønlands Historie" - Bind 1-2-3

Nyt Nordisk Forlag, 1969.

Atuagaq pitsaasoq Kalaallit Nunaata oqaluttuarisaaneranik annikitsuarartai ilanngussorlugit alaatiqinnittoq.

Gad, Finn: "Grønland".

Politikens Danmarkshistorie.

Politikens Forlag, 1984.

Kalaallit Nunaata oqaluttuarisaaneranik atuakkiaq paasiuminartog alakkarteruminartorlu.

Lidegård, Mads: "Grønlands Historie". Nyt Nordisk Forlag Arnold Busck 1991.

Kalaallit Nunaata oqaluttuarisaaneranik atuakkiaq atuaruminartog alakkarteruminartorlu.

Birket-Smith, Kaj: "Eskimoerne".

Rhodos, MCHLXL.

Nunani issittuni inuiaat inuit oqaluttuarineqarneranik atuakkiaq tamakkiisoq.

Petersen, H.C.: "Den store Kajakbog". Atuakkiorfik 1997.

Atuagaq Thulekulturimi inuuniarnermi atortorineqartunik allaaserinnittoq. Inuuniarnermi atortorineqartut ineriartortittuarneqarnerinik naleqqussartuarneqarnerinillu ersersitsisoq paasisitsisusorlu kalaallit kulturiata uninngaannarsimanginneranik ineriartortittuarneqarsimaneranilli.

Krogh J., Knud: "Erik den Rødes Grønland". Nationalmuseets Forlag, 1982.

Atuakkami ataatsimut ersersinneqarpoq Kallallit Nunaanni qallunaatsiaat oqaluttuarisaanerat.

Holm, Gustav: "Konebådsekspektionen". Rhodos, 1972.

Ilisimasassarsiornerup nalaani tunumiut atortoqarnermikkut anersaaqarnermikkullu kulturiannik paasissutissiilluartog.

Frederiksen, Kurt L.: "Kongen af Thule"

Rhodos, 1995.

"Kalaallit Nunaata ernera", Knud Rasmussen pillugu atuakkiaq katitigaq, aammalu Inughuit "nassaarineqarnerisa" kingornagut oqaluttuarisaanerannik atuakkiaq.

Wilhjelm, Henrik: "De store opdragere - Grønlands Seminarier i det 19. århundrede".

Det Grønlandske Selskab, 1997.

Wilhjelm, Henrik: "Af tilbøielighed er jeg grønlandsk.

Om Samuel Kleinschmidts liv og værk".

Det Grønlandske Selskab, 2001.

Atuakkat piffissami pisumi pissutsinik paasinninnissamat tunngavissaalluartut aqqutaalluarput, taamanikkut Kalaallit Nunaanni allangornersuarnik pisoqarmat paarsisutoqqat pilersinneqarnerisigut inuillu kalaallinik kinguaariit arlalit inuunerinik sivisussuseqartumik kimitsisussat sunnii-sussallu ilinniartinneqarnerisa naligisaanik oqaluttuartut.

Sørensen Kjær, A.: "Danmark - Grønland i det 20. århundrede - en historisk oversigt". Nyt Nordisk Forlag, 1983.

Ukiuni 1900-rujukkunni Kalaallit Nunaata oqaluttuarisaaneranik tunngaveqarluartumik atuakkiaq.

SILA - Center for Grønlandsforskning, hjemmeside:

www.sila.dk

Nittartagaq imaqarpoq qangarsuaaniit kalaallit kulturimikkut oqaluttuarisaaneranik ilisimatusaa-teqartarsimanernik. Aammattaaq taamatut imaqartunut nittartakkanut allanut atorneqarsinnaalluartunut innersuussivittaqartoq.

Nunatta Katersugaasiviata nittartagaa:

www.natmus.gl

